

L'ESCLAVITUD DEL SEGLE XXI

**Sensibilització sobre el fenomen de la tracta d'éssers
humans amb finalitats d'explotació sexual**

Autora: Helena Malet Vidal

Tutora: Lisette Navarro

Treball Final de Grau - 2021

Grau en Educació Social

Universitat Ramon Llull
Facultat d'educació Social i Treball Social Pere Tarrés

“Molta gent petita,
en molts llocs petits,
fent coses petites,
pot canviar el món”

Eduardo Galeano

L'ESCLAVITUD DEL SEGLE XXI

Resum

“L’esclavitud del segle XXI” és un treball d’aprofundiment teòric que parla sobre la tracta de persones amb finalitats d’explotació sexual. La pregunta principal que busca respondre és què és i com funciona el fenomen de la tracta d’éssers humans amb finalitats d’explotació sexual. Els objectius que es marca la investigació són, d’una banda, comprendre la globalitat del fenomen de la tracta d’éssers humans amb finalitats d’explotació sexual, i d’altra banda, realitzar un vídeo de sensibilització didàctic, de creació pròpia, que englobi tota la recerca teòrica i que serveixi com a mecanisme de sensibilització social sobre el fenomen. La investigació es basa en una recerca teòrica, complementada amb una discussió, basada en informació obtinguda a través d’entrevistes qualitatives, que han permès l’obtenció de la informació per realitzar el vídeo final de sensibilització. La conclusió principal a la qual s’ha arribat és que la tracta amb finalitats d’explotació sexual és l’explotació de la vulnerabilitat d’una persona, normalment d’una dona o nena, i el nivell de vulnerabilitat d’una persona és el que determina que tingui més o menys probabilitats de ser víctima d’aquest fenomen. A més a més, s’ha pogut posar de manifest de quina manera els professionals socials són els que treballen en la primera línia per tal d’aconseguir la recuperació i reinserció integral de les persones que han patit aquest fenomen.

Paraules clau: Tracta, Explotació Sexual, Prostitució, Dones, Vulnerabilitat.

LA ESCLAVITUD DEL SIGLO XXI

Resumen

“La esclavitud del siglo XXI” es un trabajo de profundización teórica que habla sobre la trata de personas con finalidades de explotación sexual. La pregunta principal que busca responder es qué es y cómo funciona el fenómeno de la trata de seres humanos con finalidades de explotación sexual. Los objetivos que se marca la investigación son, por un lado, comprender la globalidad del fenómeno de la trata de seres humanos con fines de explotación sexual, y, por otro lado, realizar un vídeo de sensibilización didáctico, de creación propia, que englobe toda la investigación teórica y que sirva como mecanismo de sensibilización social sobre el fenómeno. La investigación se basa en una investigación teórica, complementada con una discusión, basada en información obtenida a través de entrevistas cualitativas, que han permitido la

obtención de la información para realizar el vídeo final de sensibilización. La conclusión principal a la que se ha llegado es que la trata con fines de explotación sexual es la explotación de la vulnerabilidad de una persona, normalmente de una mujer o niña, y el nivel de vulnerabilidad de una persona es lo que determina que tenga más o menos probabilidades de ser víctima de este fenómeno. Además, se ha podido poner de manifiesto cómo los profesionales sociales son los que trabajan en la primera línea para conseguir la recuperación y reinserción integral de las personas que han sufrido este fenómeno.

Palabras clave: Trata, Explotación Sexual, Prostitución, Mujeres, Vulnerabilidad.

SLAVERY ON THE 21ST CENTURY

Abstract

“The 21st century slavery” is a theoretical research that talks about the trafficking of people for the purpose of sexual exploitation. The main question tries to give response of what it is and how the phenomenon of trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation works. The goals of the investigation are, in one hand, understanding the global nature of the phenomenon of trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation, and on the other hand, making a didactic awareness video, of own creation, that encompasses all the theoretical research and that serves as a mechanism for social awareness about the phenomenon. The research is based on theoretical research, complemented by a discussion, based on information obtained through qualitative interviews, which allowed to obtain the information to make the final awareness video. The main conclusion reached in this project is that trafficking for sexual exploitation is the exploitation of a person's vulnerability, usually of a woman or a girl. A person's level of vulnerability is which determines that she or he is more or less likely to be a victim of this phenomenon. In addition, it has been possible to show how social workers work in order to achieve the recovery and comprehensive reintegration of people who have suffered from this phenomenon.

Key words: Trafficking, Sexual Exploitation, Prostitution, Women, Vulnerability.

AGRAÏMENTS

Vull donar les gràcies a les companyes del Lloc de la Dona. Per acollir-me, per fer-me sentir part del seu projecte i per guiar-me i orientar-me en aquest camí. Gràcies per haver sembrat aquesta llavor en mi.

ÍNDIX

1. Introducció i justificació.....	9
2. Pregunta inicial i objectius.....	10
3. Metodologia.....	12
3.1 La realització de la recerca teòrica.....	12
3.2 La realització de la discussió.....	14
3.3 La realització del vídeo de sensibilització.....	14
4. Marc teòric.....	16
4.1 Introducció al fenomen de la tracta de persones.....	16
4.1.1 Tipus de tracta de persones.....	17
4.1.2 Diferència entre la tracta i el tràfic de persones.....	18
4.2 La tracta de persones amb finalitats d'exploració sexual.....	19
4.2.1 Abandonar el concepte de "tracta de blanques".....	19
4.3 Relació entre la tracta de persones amb finalitat d'exploració sexual i la prostitució.....	19
4.3.1 La prostitució.....	20
4.3.2 Algunes postures davant la prostitució.....	21
4.3.3 Vinculació entre la tracta amb finalitats d'exploració sexual i la prostitució.....	23
4.3.4 Algunes dades sobre la prostitució a Espanya.....	25
4.4 Funcionament i mecanismes de les xarxes de tracta amb finalitats d'exploració sexual.....	26
4.4.1 L'inici del proxenetisme: de macarres a proxenetes.....	26
4.4.2 Funcionament general de les xarxes de tracta actuals.....	28
4.4.2.1 La captació.....	28
4.4.2.2 El transport i trasllat.....	29
4.4.2.3 L'exploració.....	29
4.4.3 Dones de "deute": l'esclavitud del segle XXI.....	30
4.5 Països amb epicentres de tracta amb finalitats d'exploració sexual.....	31
4.5.1 Nacionalitat de les víctimes de tracta a Europa.....	31
4.5.2 Nacionalitat de les víctimes de tracta a Espanya.....	33

4.6 Aprofundiment de la tracta amb finalitats d'exploració sexual al país de Nigèria.....	36
4.6.1 Característiques de les xarxes dels diferents països.....	36
4.6.2 Nigèria com a epicentre de tracta.....	37
4.6.3 Context socioeconòmic de Nigèria.....	38
4.6.4 Funcionament i mecanismes de les xarxes de tracta nigerianes.....	39
4.7 Perfil de persones víctimes de tracta amb finalitat d'exploració sexual.....	40
4.8 Conseqüències psicològiques de ser víctima de tracta amb finalitats d'exploració sexual.....	41
4.9 Legislació espanyola sobre la tracta amb finalitats d'exploració sexual.....	42
4.10 Les entitats i la figura de l'educador/a social en el fenomen de la tracta amb finalitats d'exploració sexual	45
4.10.1 La figura de l'educador/a social en l'atenció directa de les víctimes.....	46
4.10.1.1 Servei d'Atenció Socioeducativa de l'Agència ABITS.....	47
4.10.1.2 Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans (UTEH).....	47
4.10.1.3 Adoratrius SICAR cat.....	48
4.10.1.4 Lloc de la Dona.....	49
5. Discussió.....	50
5.1 Presentació de les visions de les persones entrevistades.....	50
5.1.1 Gemma i Sagra.....	50
5.1.2 Jonatan.....	51
5.2 El fenomen i els tipus de tracta.....	51
5.3 La vinculació del món de la prostitució amb la tracta.....	52
5.4 Funcionament de les xarxes amb finalitats d'exploració sexual.....	56
5.5 Punts claus que fan que no es pugui parar el fenomen de la tracta.....	56
5.6 Nacionalitat de les víctimes de tracta a Europa i Espanya.....	59
5.7 La tracta amb finalitats d'exploració sexual a Nigèria.....	60
5.8 Perfil de persones víctimes de tracta amb finalitats d'exploració sexual.....	61
5.9 Conseqüències psicològiques de ser víctima de tracta amb finalitats d'exploració sexual.....	62
5.10 Entitats que donin resposta a nivell d'educació i integració social al fenomen de la tracta.....	64

6. Proposta de vídeo.....	68
7. Conclusions.....	69
8. Referències bibliogràfiques	71

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

L'esclavitud del segle XXI és una investigació que pretén posar sobre la taula el fenomen de la tracta amb finalitats d'explotació sexual que, malauradament, pateixen actualment milions de dones i nenes a tot el món.

Aquesta recerca és el reflex d'un despertar personal que té lloc durant la realització de les meves pràctiques professionals com a Educadora social a l'entitat del Lloc de la Dona. Una entitat que treballa amb dones vinculades al món de la prostitució. El fet d'estar en contacte amb aquesta realitat, em va permetre entrar a conèixer el món de la prostitució i de la tracta, de la mà i l'assessorament de les Hermanas Oblatas del Santíssimo Redemptor, les quals aboquen la seva tasca en cos i ànima a acompanyar i treballar amb aquestes dones a través de diferents entitats i projectes en tot el món. L'impacte personal que van suposar aquestes pràctiques, va fer créixer en mi la necessitat d'aprofundir en el tema de la tracta, i de realitzar aquesta recerca d'aprofundiment teòric.

A més a més, aquesta recerca presenta una particularitat innovadora i és que he volgut sintetitzar tota la informació obtinguda en un petit vídeo. Un dels objectius principals de la recerca ha sigut poder realitzar un vídeo de sensibilització sobre el fenomen de la tracta amb finalitats d'explotació sexual que es pugui difondre a la població.

La meua pròpia desconeixença i la desconeixença general de la població que es percep entorn el tema, em van posar de manifest de quina manera cal treballar per la sensibilització social d'aquest fenomen. La societat tecnològica actual i de la informació momentània em van fer pensar que la millor manera d'arribar a la població, sensibilitzar i aconseguir l'atenció era a través de la realització d'un vídeo curt, clar, sintètic i didàctic.

Considero que la realització de la recerca i del conseqüent vídeo de sensibilització poden aportar les bases per tal que la gent pugui ser coneixedora del tema, formant-se la seva pròpia opinió a través de coneixement fonamentat, i incidint en els consumidors de sexe, els quals són qui sustenten aquest negoci i fan que aquest fenomen encara es continuï donant.

2. PREGUNTA INICIAL I OBJECTIUS

La pregunta que busca respondre aquest treball és la següent:

Què és i com funciona el fenomen de la tracta d'éssers humans amb finalitats d'explotació sexual?

Els objectius generals i específics que aspira assolir són:

1. Comprendre la globalitat del fenomen de la tracta d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual.

1.1 Analitzar els conceptes clau que engloben el fenomen de la tracta amb finalitat d'explotació sexual.

1.2 Contextualitzar aquest fenomen dintre del món de la prostitució.

1.3 Entendre el funcionament i mecanismes de les xarxes de tracta amb finalitat d'explotació sexual.

1.4 Veure els països amb epicentres de tracta amb finalitat d'explotació sexual.

1.5 Comprendre el per què Nigèria és un dels grans epicentres de les xarxes de tracta amb finalitat d'explotació sexual.

1.6 Analitzar el perfil de les persones que acaben sent víctimes de tracta amb finalitat d'explotació sexual.

1.7 Descriure les conseqüències psicològiques de ser víctima de tracta amb finalitat d'explotació sexual.

1.8 Investigar la legislació de la tracta amb finalitat d'explotació sexual a nivell estatal.

1.9 Descriure les funcions de les entitats que donen resposta a les persones víctimes de tracta amb finalitat d'explotació sexual des de l'educació social.

2. Realitzar un vídeo de sensibilització didàctica de creació pròpia que englobi tota la recerca teòrica.

2.1 Resumir la informació en conceptes claus, visuals i didàctics.

2.2 Realitzar i editar el vídeo final de sensibilització.

3. METODOLOGIA

Balestrini (2006), senyala que “s’han de seleccionar diferents mètodes i les tècniques que possibilitaran obtenir la informació requerida” (p125). Així doncs, en aquest apartat es mostra l’estructura sistemàtica que s’ha utilitzat per tal de recol·lectar i ordenar la informació de la present investigació.

Aquesta investigació està formada per tres grans apartats. El primer correspon a un marc teòric en el qual s’analitza l’estat de la qüestió en el qual es troba actualment el tema de la tracta amb finalitat d’explotació sexual. A continuació, hi ha un apartat de discussió en el qual es triangula i es discuteix l’estat de la qüestió entre la informació obtinguda durant la realització d’entrevistes a professionals de l’àmbit, la informació tòrica recercada prèviament i el meu punt de vista personal com a educadora i autora de la investigació. Finalment, a través de tota la informació recercada, es fa una proposta d’un vídeo que pretén ser de sensibilització i de difusió en el qual s’engloba de manera didàctica i resumida tota la recerca de la investigació.

3.1 La realització de la recerca teòrica

Per tal de realitzar el marc teòric i l’estat de la qüestió actual sobre el fenomen de la tracta amb finalitat d’explotació sexual, s’ha realitzat una investigació descriptiva. Calderón (2008), citant a Hernández, Fernández i Baptista (1991), afirma que els estudis descriptius “tenen el propòsit de definir qualsevol fenomen que sigui sotmès a anàlisi, i principalment descriu o avalua diversos aspectes, dimensions o components del fenomen a investigar” (p.62).

D’aquesta manera, s’ha realitzat una recerca teòrica a través de diferents fonts d’informació. S’han utilitzat fonts primàries i fonts secundàries. Calderón i Music (2008), defineixen les fonts primàries com a aquelles que “pertanyen a les fonts d’informació directa que proporcionen dades de primera mà”, i les fonts secundàries com “aquells tipus de fonts que han processat o sistematitzat les fonts de primera mà” (p.47).

Les fonts primàries que s’han utilitzat són: llibres, revistes científiques, informació de conferències, documents oficials d’institucions i informes tècnics i d’investigació d’institucions. Com a fonts secundàries, s’han utilitzat resums, altres treballs i investigacions, articles i llibres.

Les bases de dades en les quals s’ha fet recerca són: buscadors de la ONU, Google Acadèmics,

Diaris de premsa, pàgines web d'associacions i entitats del món de la tracta, el portal de Agència Estatal BOE...

Els principals contactes que m'han acollit, guiat i orientat per entendre el fenomen de la tracta han sigut principalment dos:

- Les Hermanas Oblatas del Santísimo Redemptor, expertes en el món de la tracta, les quals he pogut conèixer a través de l'entitat del LLoc de la Dona, en la qual vaig estar vinculada fent pràctiques.
- El contacte i assessorament continuat amb membres de Dtproject, experts i expertes en el fenomen de la tracta amb finalitat d'explotació sexual, els quals he pogut conèixer i establir contacte a través d'una xerrada online.

Els criteris de selecció d'informació han estat els següents:

- Utilitzar informació de persones i institucions amb professionalitat i prestigi sobre el tema.
- Buscar articles i informació acadèmica a través de "Google Academics".
- Comprovar les referències dels autors.
- Contrastar la informació amb altres fonts.
- Paraules clau: tracta amb explotació sexual, tracta de persones, proxenetisme, prostitució organitzada, protocol de Palerm, Nacions Unides, tràfic de persones, dones, vulnerabilitat, prostitució a Espanya, xarxes de tracta amb explotació sexual, màfies, tractants, epicentres de tracta, víctimes de tracta, Estat d'Edo...

Per tal d'assegurar que la informació de la recerca s'adequa als objectius plantejats i no es desvia, s'ha organitzat a través d'una taula com la que es mostra a continuació.

Taula 1. Model de *taula d'organització teòrica* (elaboració pròpia).

Referència completa	Fenomen Tracta	Països epicentres	Àmbit psicològic	Àmbit legislatiu	Educació Social	NOTES
	1.1 - Conceptes clau. 1.2 - Conceptualització del fenomen dintre del món de la prostitució. 1.3 - Funcionament i mecanismes de les xarxes.	1.4 Veure quins són els diferents països. 1.5 Aprofundiment en el cas de Nigèria (problemàtica social i estructural).	1.6 Perfil de persones víctimes. 1.7 - Conseqüències psicològiques.	1.8 - Legislació de la tracta a nivell estatal.	1.9 - Entitats que donen resposta des de l'educació social.	

3.2 La realització de la discussió

La discussió pretén triangular la informació obtinguda a través de la recerca teòrica, la informació obtinguda a través de la realització d'entrevistes a professionals i el meu punt de vista com a educadora i autora del treball. Per tal de poder-la dur a terme, s'han realitzat entrevistes qualitatives a persones expertes en el tema de la tracta amb finalitat d'exploració sexual.

Salinas (2008), citant a (Vieytes, 2004:661), afirma que "les entrevistes qualitatives són flexibles, dinàmiques, constitueixen una narració conversacional creada conjuntament per l'entrevistador i l'entrevistat, que conté un conjunt interrelacionat d'estructures que la defineixen" (p.374). Les entrevistes estan estructurades a través de preguntes que aniran responent els i les entrevistades. S'ha enregistrat a través d'una gravadora per tal de poder-les transcriure posteriorment.

S'han realitzat dues entrevistes a persones expertes en el tema de la tracta:

- Una entrevista a dues persones que conformen el Grup de Tracta, format per membres de les Hermanas Oblatas del Santísimo Redemptor, les quals tenen projectes a Espanya i Itàlia.
- Una entrevista a un psicòleg expert en el tema de la tracta.

3.3 La realització del vídeo de sensibilització

Per tal de realitzar el vídeo de sensibilització, es resumirà tota la informació recercada durant el treball i es plasmarà de manera esquemàtica, resumida i didàctica en un vídeo de sensibilització. Per l'edició del vídeo, s'utilitzarà el programa PowerDirector 15.

A continuació s'adjunta el cronograma general de la investigació.

Taula 2. *Cronograma general del treball* (elaboració pròpia).

		Octubre	Novembre	Desembre	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
Concreció del tema	Concreció del tema	X								
	Elaboració de la pregunta inicial i objectius		X							
Investigació i recerca d'informació	Lectures inicials sobre el tema	X	X							
	Recerca d'informació		X	X	X					
	Extracció de la taula de tota la informació bibliogràfica necessària		X	X	X	X				
	Realització d'entrevistes		X	X	X					
Redacció del treball	<i>1. Introducció i Justificació</i>									X
	<i>2. Pregunta inicial i objectius</i>				X					
	<i>3. Metodologia</i>				X					
	<i>4. Marc teòric</i>				X	X	X	X	X	
	<i>5. Discussió</i>							X	X	
	<i>6. Proposta de vídeo</i>								X	
	<i>7. Conclusions</i>									X
	<i>8. Bibliografia i annexos</i>									X
Realització del vídeo	Selecció de la informació								X	
	Gravació								X	
	Edició								X	X

4. MARC TEÒRIC - ESTAT DE LA QÜESTIÓ

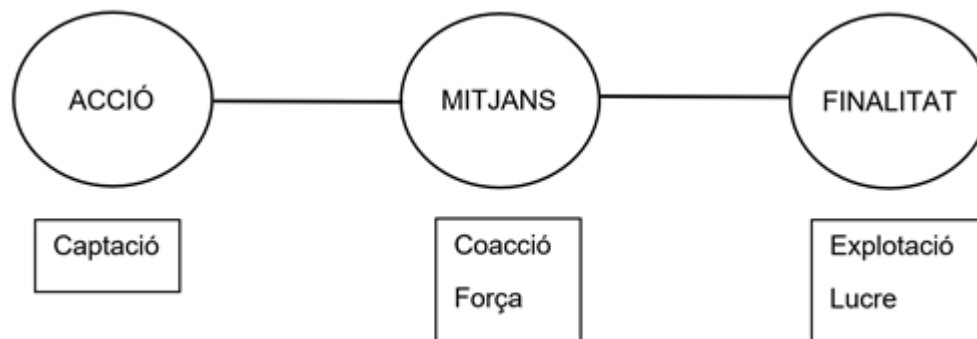
A continuació es fa una exposició de tota la recerca teòrica realitzada entorn del fenomen de la tracta amb finalitats d'explotació sexual, la qual constitueix l'eix principal d'aquesta investigació. La informació que es presenta a continuació dona resposta i plasma de quina manera es troba actualment el fenomen de la tracta amb finalitats d'explotació sexual.

4.1 Introducció al fenomen de la tracta de persones

El protocol de les Nacions Unides (2004), per prevenir, reprimir i sancionar la tracta de persones, especialment de dones i nens, que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la Delinqüència Organitzada Transnacional, celebrada a la ciutat italiana de Palerm el desembre de l'any 2000, en el seu article 2, defineix la tracta de persones com:

La captació, el transport, el trasllat, l'acollida o la recepció de persones, recurrent a l'amenaça o a l'ús de la força o altres formes de coacció, al rapte, al frau, a l'engany, a l'abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra, amb finalitats d'explotació.

Així doncs, la tracta de persones es pot entendre com un fenomen de poder, en el qual una persona realitza una acció de captació sobre una altra, a través de la coacció i la força, per explotar-la i treure algun tipus de benefici.

Il·lustració 1. Esquema explicatiu de la tracta de persones (elaboració pròpia a partir de la xerrada de Dtproject).

El mateix protocol de les Nacions Unides (2004), especifica que per molt que la persona víctima de tracta hagi pogut donar el seu consentiment, aquest no es tindrà en compte si la víctima ha estat sotmesa a qualsevol dels mitjans mencionats a l'anterior imatge (captació, coacció, força o explotació).

Per últim, el protocol remarca que la captació, transport, trasllat o l'acollida o recepció d'un nen o nena amb finalitats d'explotació es considerarà "tracta de persones" encara que no s'hagi recorregut a cap dels mecanismes mencionats anteriorment, entenent com a nen o nena qualsevol persona menor de 18 anys.

4.1.1 Tipus de tracta de persones

L'explotació de la víctima captada es pot dur a terme de diferents maneres. A continuació es mostren diferents formes de tracta de persones les quals especifica el mateix protocol de les Nacions Unides (2004) i l'Interpol (2021).

- **Tracta de persones per sotmetre-les a treballs o serveis forçats:** són víctimes retingudes en condicions d'esclavitud realitzant una sèrie de treballs forçats. Poden treballar en els sectors de l'agricultura, mineria, pesca o construcció, juntament amb el servei domèstic o altres treballs que fan ús intensiu de la mà d'obra.
- **Tracta de persones per la realització d'activitats delictives forçoses:** es força a les víctimes a realitzar diverses activitats il·legals, les quals generen beneficis a les xarxes de tracta. Aquestes activitats inclouen robatoris, cultiu de drogues, venda de mercaderies o la mendicitat forçosa.
- **Tracta de persones amb finalitats d'explotació sexual:** les xarxes de tracta transporten al país de destí a dones i nens/es, captades a través de l'engany, les quals posteriorment es veuran sotmeses a l'explotació sexual.
- **Tracta de persones per l'extracció d'òrgans:** en molts països les llistes d'espera per al trasplantament d'òrgans són molt llargues, i els delinqüents han aprofitat aquesta situació per lucrar-se de la desesperació dels pacients i els donants potencials. Es posa en perill les seves vides, ja que les operacions es poden realitzar de manera clandestina i sense seguiment mèdic.

4.1.2 Diferència entre la tracta i el tràfic de persones

És important diferenciar el que és la tracta de persones del tràfic de persones. El protocol de les Nacions Unides (2004), contra el tràfic il·lícit d'emigrants per terra, mar i aigua, que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la Delinqüència Organitzada Transnacional, en el seu article 3, defineix el tràfic de persones com:

La facilitació de l'entrada il·legal d'una persona en un Estat del qual aquesta persona no en sigui nacional o resident permanent amb la finalitat d'obtenir, directa o indirectament, un benefici financer o un altre benefici d'ordre material.

La principal diferència és que en el tràfic de persones, la relació de la persona traficada amb les organitzacions criminals finalitza una vegada la persona ha arribat al país de destí. En canvi, en la tracta de persones, la relació entre la persona tractada i l'organització criminal continua en forma d'explotació una vegada la víctima de tracta ha arribat al país de destí.

L'ONG Ayuda en Acción (2018), puntualitza que en el tràfic il·legal de persones, els emigrants, de manera voluntària, són els qui contacten amb un traficant de persones amb l'objectiu de travessar una frontera. En la tracta de persones, les víctimes han sigut enganyades pel traficant, el qual s'aprofita de la situació desfavorable del o la migrant a través de mentides, abusos o coaccions.

Taula 3. Diferències entre el tràfic i la tracta (elaboració pròpia a partir de León, N. (2017)).

	TRÀFIC	TRACTA
Consentiment	Els i les emigrants han consentit aquest tràfic.	Mai han consentit, i si ho han fet inicialment, el consentiment ha perdut el valor per la coacció, l'engany i l'abús dels traficants.
Explotació	El tràfic acaba amb l'arribada dels emigrants al seu destí.	Una vegada al país de destí, s'explota persistentment a les víctimes d'alguna manera per generar guanys il·legals pels traficants.
Transnacionalitat	El tràfic és sempre transnacional.	La tracta pot tenir lloc independentment de si les víctimes son traslladades a un altre Estat o si només són desplaçades dintre del mateix.

4.2 La tracta de persones amb finalitats d'exploració sexual

Anteriorment, s'ha vist com dintre del fenomen de la tracta es poden donar diferents maneres d'exploratar i treure benefici de les víctimes. El present treball es centra en la tracta de persones amb finalitats d'exploració sexual. Es concreta en analitzar els mecanismes i el funcionament de les xarxes de tracta que utilitzen l'exploració sexual per treure beneficis econòmics de les víctimes.

4.2.1 Abandonar el concepte de “tracta de blanques”

Abans de continuar, cal abandonar una expressió molt utilitzada per englobar el fenomen de la tracta amb finalitats d'exploració sexual; la “tracta de blanques”. Durant molt de temps ha sigut popular referir-se a aquest fenomen amb aquest nom i és probable que moltes persones entenguin el fenomen de la tracta d'aquesta manera.

L'ONG Accem (2020), explica que quan parlem de “tracta de blanques” estem fent ús d'un concepte carregat de connotacions racistes, que valora únicament com a rellevant l'exploració de dones blanques procedents sobretot d'Europa i d'Amèrica del Nord. Afegeix també que l'expressió de “tracta de blanques” és una expressió anacrònica que no anomena ni defineix adequadament la realitat a la qual es refereix; invisibilitza moltes víctimes i és heretada d'una visió racista i discriminatòria cap a les persones “no blanques”, afirmant que és necessari fer evolucionar el llenguatge per referir-nos de manera precisa a l'esclavitud del segle XXI: la tracta de persones.

Per aquest motiu, en aquest present treball, es fa referència tota l'estona al “fenomen de la tracta de persones amb finalitat d'exploració sexual”, per tal d'englobar i no discriminar cap persona que està sent víctima de tracta amb finalitats d'exploració sexual.

4.3 Relació entre la tracta de persones amb finalitat d'exploració sexual i la prostitució

El fenomen de la tracta de persones amb finalitats d'exploració sexual està estretament vinculat al món de la prostitució, ja que les xarxes de tracta obliguen les seves víctimes a prostituir-se de manera forçosa.

És important conceptualitzar el que s'entén per prostitució i quines són les seves semblances i diferències amb la tracta d'exploració sexual, així com entendre de quina manera es vinculen.

4.3.1 La prostitució

D'acord amb Morales (2011), definir la prostitució és complex, a causa de l'amplitud de definicions que existeixen i les diferències entre aquestes depenent de la postura que s'adopti davant del fenomen.

Partint d'una definició bàsica, com seria la de la Real Acadèmia Espanyola (2021), es defineix la prostitució com:

Activitat de qui manté relacions sexuals amb altres persones a canvi de diners.

D'aquesta definició es poden extreure diverses característiques inherents en la prostitució:

- El contacte sexual amb o sense protecció de la persona prostituïda amb el client o persona consumidora de prostitució.
- La remuneració econòmica de la persona prostituïda per part del client o persona consumidora de prostitució per la prestació dels serveis sexuals.
- La repetició d'aquest acte per part de la persona prostituïda com a forma d'aconseguir uns ingressos i beneficis econòmics de forma continuada.

Gillué (2014), citant a Garrido (1992), defineix la prostitució com:

Un sistema en el qual les dones es deixen atrapar a conseqüència de la seva misèria econòmica, de la seva falta d'instrucció cultural, de la seva absència de formació professional, de les carències afectives i educatives de la seva infància i adolescència, i dels conflictes psicològics i sexuals patits a la seva joventut”.

A través d'aquesta definició, es pot matisar que el fenomen de la prostitució, i el fet que moltes dones es vegin abocades a agafar aquest camí com a forma de poder obtenir beneficis econòmics, està vinculat al nivell de vulnerabilitat en el qual es pugui trobar una dona.

Partint de la definició anterior, és més probable que una dona d'una família amb pocs recursos, poca instrucció cultural, amb carències educatives i que hagi tingut conflictes psicològics durant la seva joventut, acabi exercint abans la prostitució que no pas una dona que hagi nascut en una

família amb recursos, amb una bona instrucció cultural, sense carències educatives i que no hagi tingut conflictes psicològics durant la seva joventut. D'aquesta manera, es planteja sobre la taula la pregunta de fins a quin punt una dona que es prostitueix ho fa des de la llibertat d'elecció o es veu abocada a fer-ho a causa de les circumstàncies de vulnerabilitat en les quals es troba?

A través de la piràmide que es mostra a continuació, es pot representar gràficament de quina manera la prostitució de la qual sentim a parlar o fins i tot la dona que podem arribar a veure al carrer prostituint-se, és només la part visible i la punta de l'iceberg d'una problemàtica molt més àmplia que engloba tots els factors de vulnerabilitat que fan que aquella dona hagi acabat prostituint-se. L'arrel d'aquest fenomen és molt més gran i això fa que el món de la prostitució presenti aquesta gran complexitat.

Il·lustració 2. *Piràmide de la prostitució* (elaboració pròpia a partir de la lectura de Gillué (2014)).

4.3.2 Algunes postures davant la prostitució

La complexitat i l'amplitud que presenta i engloba el món de la prostitució fa que sorgeixin diferents postures i diferents formes d'entendre, comprendre i donar resposta com a societat a aquest fenomen. Cal puntualitzar que en aquest punt es fa referència a les postures davant la

prostitució entesa de manera global, fent referència a les principals postures que es posen sobre la taula quan es pregunta o es parla sobre el tema de la prostitució.

Payá et al., (2015), exposen de quina manera el pensament feminista es troba actualment polaritzat entre dues perspectives enfrontades entorn de la prostitució: el feminisme abolicionista i el feminisme prodrets.

Per l'abolicionisme, sorgit a mitjans del segle XIX, la prostitució és el resultat de la dominació masculina i una expressió més de violència de gènere. Una activitat que no pot equiparar-se a un treball qualsevol, ja que cap dona escolliria "lliurement" la prostitució si no és per les condicions socioeconòmiques en les quals viu.

Per aquesta postura, la prostitució és sempre un acte d'imposició, afirmant que cap dona escolliria fer-ho si tingués la llibertat de fer qualsevol altra cosa per guanyar-se la vida econòmicament. La postura abolicionista està en concordança amb la definició sobre la prostitució de Garrido (1992), comentada anteriorment, en la qual afirma que una dona s'acaba prostituint a conseqüència de l'acumulació de factors socioeconòmics que la situen i la porten a viure en una situació de vulnerabilitat.

El feminisme prodrets, aparegut a finals dels 70 i principis dels 80, entén que la prostitució, quan es tracta d'una elecció personal, ha de ser regulada com una activitat laboral més, atorgant a les treballadores de la indústria del sexe els mateixos drets i la mateixa protecció social i jurídica que a la resta de treballadors i treballadores.

Aquesta postura vol fer ressò i vol donar veu a les dones que estan vinculades a la indústria del sexe i que no s'autoconceben a elles mateixes com a esclaves sexuals, sinó com a persones que utilitzen el seu cos com a estratègia econòmica. Per aquesta segona postura és fonamental separar entre la prostitució forçada i per coacció i la prostitució exercida per una dona de manera voluntària.

Així doncs, aquest apartat pretén donar unes pinzellades i una visió sobre el món de la prostitució i les principals postures de les quals es parla actualment quan es debat el tema. No entrarà i no aprofundirà més en aquestes postures, ja que la recerca se centra només en tota aquella prostitució vinculada a la tracta amb finalitats d'explotació sexual, la qual és una prostitució forçosa i coaccionada on en cap moment la dona ha tingut l'oportunitat d'escollir, sinó que és explotada per part d'una xarxa.

Per aquest motiu, en cap moment es pot abordar el fenomen de la tracta amb finalitats d'exploració sexual des d'una visió prodrets, ja que són dones que mai han escollit dur a terme aquesta prostitució. Només podem parlar de la visió prodrets quan ens referim a aquell percentatge de dones que exerceixen la prostitució sense tenir darrere cap xarxa d'exploració que l'estigui coaccionant i obligant a fer-ho.

4.3.3 Vinculació entre la tracta amb finalitats d'exploració sexual i la prostitució

En aquest punt, es vol aclarir la diferència entre la prostitució que té darrere l'exploració de xarxes de tracta amb finalitat d'exploració sexual i la que no. Anomenarem a la primera prostitució organitzada i a la segona prostitució no organitzada. Aquesta diferenciació servirà per entendre com es vincula el fenomen de la prostitució dintre del món de la tracta amb finalitats d'exploració sexual.

Durant les definicions que es donaran a continuació, es farà referència a la figura del proxeneta, per tal de definir-la, s'ha acollit a la definició bàsica que dona la Real Acadèmia Espanyola (2021), la qual defineix al proxeneta com:

Persona que obté beneficis de la prostitució d'una altra persona.

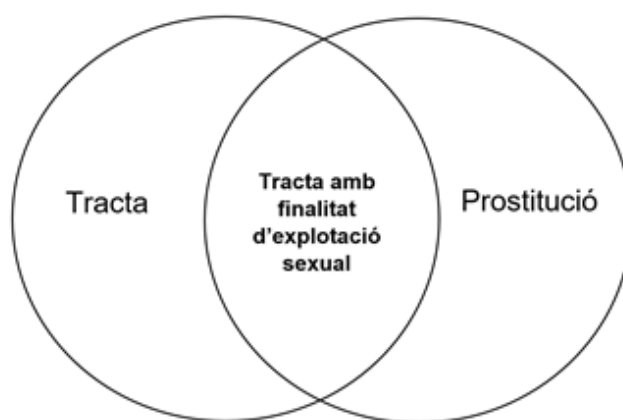
D'acord amb aquesta definició, la figura del proxeneta fa referència directa a aquella persona present en les xarxes de tracta d'exploració sexual que s'encarrega directament de dur a terme l'exploració sobre la víctima.

Morales (2011), entén la prostitució organitzada per xarxes de tracta amb finalitat d'exploració sexual i la prostitució no organitzada de la següent manera:

- **Prostitució no organitzada:** correspon a aquella prostitució en la qual la persona que es prostitueix no té en el seu exercici una figura de proxenetisme directe, i no exerceix la prostitució dintre d'un context organitzat.
- **Prostitució organitzada:** correspon a aquella prostitució en la qual la persona que es prostitueix té en el seu exercici una figura de proxenetisme directe. La prostitució està ordenada i s'exerceix gràcies a una estructura.

Partint d'aquestes definicions, la prostitució organitzada seria la que correspondria a tota aquella vinculada a les xarxes de tracta amb finalitat d'exploració sexual, les quals presenten una figura de proxenetisme o explotadora que es lucra dels beneficis que extreu la persona prostituïda a canvi de prestar els seus serveis sexuals als clients. Així doncs, la persona prostituïda, en aquest segon cas, s'ha vist obligada i coaccionada a exercir aquesta prostitució, la qual és la forma d'exploració pròpia de les xarxes de tracta amb finalitats d'exploració sexual.

A través del gràfic que es mostra a continuació, es pot veure de quina manera conflueixen el món de la prostitució i el món de la tracta, donant lloc al fenomen de la tracta amb finalitat d'exploració sexual.

Il·lustració 3. *Confluència de la tracta amb la prostitució.* (elaboració pròpia a partir de Morales (2011)).

Morales (2011), afirma que s'ha de tenir present que la relació entre la tracta de persones amb finalitats d'exploració sexual i l'exercici de la prostitució són fenòmens que guarden una estreta relació. S'estima que inclús el 95% de les dones que exerceixen la prostitució són víctimes de tracta amb finalitats d'exploració sexual, motiu pel qual s'ha de tenir en compte que únicament el 5% restant serien "treballadores del sexe lliures i voluntàries".

Partint d'aquestes dades i relacionant-ho amb les diferents postures que es plantejaven anteriorment davant del fenomen de la prostitució, es pot veure com la postura prodrats, de defensa a aquelles dones que es prostitueixen de manera voluntària, només estaria cobrint i fent referència a un 5% del total de dones que exerceixen la prostitució, ja que pel que fa al 95% restant, estaríem parlant de dones que tenen una xarxa de tracta darrere de la seva prostitució.

Aquestes dades reflecteixen la complexitat del fenomen de la prostitució i de quina manera la prostitució acaba sent un fenomen tan estretament vinculat al món de la tracta, posant de manifest que per parlar, debatre o establir una postura envers la prostitució, cal tenir en compte

aquests percentatges i veure com la majoria de dones que es prostitueixen estan sent explotades per una xarxa de tracta.

4.3.4 Algunes dades sobre la prostitució a Espanya

En relacionar la paraula “Espanya” i “prostitució” a diferents portals de cerca, els titulars de les diferents notícies i articles principals situen a Espanya com a líder europeu en el consum de prostitució.

Cabo i Pardo (2020), posen en manifest que el 39% dels homes en edat adulta espanyols han pagat en alguna ocasió per mantenir relacions sexuals. Afegeix que aquestes dades situen a Espanya al capdavant de països europeus amb més consum de prostitució, i com a tercer país en l'àmbit mundial on més prostitució es consumeix. Martín (2019), remarcant també que Espanya es troba al podi de consum de prostitució a causa del seu buit polític i legal, també posa en manifest que Espanya és un país líder en prostitució i que podria tractar-se del tercer país amb més consum de prostitució en l'àmbit mundial, situant-se per darrere de Tailàndia i Puerto Rico.

Lozano (2016), a través de declaracions a Europa Press, ha afirmat que Espanya és el primer país europeu de trànsit i destí de dones amb finalitats d'explotació sexual, remarcant que el 90% de les dones prostituïdes a Espanya són víctimes de l'esclavitud del segle XXI, referint-se per esclavitud del segle XXI al fenomen de la tracta amb finalitats d'explotació sexual.

A nivell de xifres econòmiques, Gómez et al., (2016), exposen que s'estima que el negoci de la prostitució a Espanya genera uns 18.000 milions d'euros anuals i que aquest destacat gasto en serveis de prostitució està associat a l'elevat nombre de consumidors existent. El Mundo (2018), fent referència a dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), estima que el sexe de pagament representa un 0,35% del PIB nacional a Espanya.

Totes aquestes dades, a part de posar en manifest l'elevat consum de prostitució existent a Espanya, relacionen directament aquesta prostitució amb la tracta amb finalitats d'explotació sexual. Partint de les dades de Lozano (2016), si Espanya és el país amb més prostitució en l'àmbit europeu, també és líder en tracta amb finalitats d'explotació sexual, ja que el 90% d'aquestes dones prostituïdes estan vinculades a aquesta explotació. Aquestes dades també mostren de quina manera el fenomen de la prostitució i la tracta amb finalitats d'explotació sexual

estan estretament lligats, i de quina manera el fenomen de la tracta acaba estan darrere de la major part de la prostitució que es consumeix. A més a més, es veu de quina manera el negoci de la prostitució i la tracta generen una quantitat d'ingressos econòmics tan elevats que es poden veure reflectides al PIB nacional.

Relacionant els diferents eixos mencionats anteriorment, es pot extreure el següent:

- Espanya és líder en prostitució en l'àmbit europeu.
- El 90% d'aquesta prostitució està vinculada amb la tracta amb finalitats d'explotació sexual.
- La prostitució espanyola genera milions d'euros anuals.
- Els beneficis econòmics de la prostitució espanyola estan directament vinculats amb la tracta amb finalitats d'explotació sexual.

4.4 Funcionament i mecanismes de les xarxes de tracta amb finalitats d'explotació sexual

En els apartats anteriors s'ha vist de quina manera la tracta de persones amb finalitats d'explotació sexual es pot entendre com un fenomen de poder, en el qual una persona realitza una acció de captació sobre una altra, a través de la coacció i la força, per explotar-la sexualment i extreure algun tipus de benefici. A continuació, es veurà com s'estructura, quins mecanismes utilitzen i com funcionen aquestes xarxes de tracta.

4.4.1 L'inici del proxenetisme: de macarres a proxenetes

Abans d'entrar a definir com són i com funcionen actualment les diferents xarxes de tracta amb finalitats d'explotació sexual, és important entendre com va començar i com es va originar el fenomen del proxenetisme i la tracta.

Lozano (2019), relata en el seu llibre titulat *El proxeneta*, a través del testimoni de primera mà d'un exproxeneta, de quina manera es va donar l'inici del proxenetisme a Espanya.

Als anys 60, a Espanya, concretament a Barcelona, i durant tota l'època abans de les olimpíades, la prostitució "clàssica" funcionava en els diferents clubs a través de la figura del *macarra* o *marit*.

Aquests captaven a les dones més vulnerables a través de l'engany i les aconseguien vincular al món de la prostitució.

L'habitual era que el macarra tingués tan sols una dona amb la qual li unís un lligam afectiu, una sola relació de parella, on l'engany consistia, en la majoria dels casos, en un fals enamorament per part del macarra.

D'aquesta manera, el *macarra* anava induint a través de l'engany a alguna dona que complís el perfil idoni en la prostitució, a través de falsos oferiments de confiança, afecte i amistat, acabava aconseguint que la dona es prostituís de manera "voluntària" i acabés normalitzant i considerant el treball de la prostitució com qualsevol altre.

En aquella època prèvia al nou segle XXI, per tal que una dona treballés en qualsevol club era imprescindible que estigués representada per algun *marit* o *macarra*. Així doncs, els interessos i l'economia de la prostitució es movien entre els propietaris dels clubs i els *macarres*. Els propietaris dels clubs interactuaven amb els *macarres* per tal que aquests els portessin les dones als seus clubs i lucrar-se també dels beneficis econòmics de la prostitució de la dona.

Els propietaris dels clubs eren còmplices dels macarres i protegien els seus interessos, que d'alguna manera també eren els seus. S'evitava a tot preu que la dona pogués trobar alguna relació afectiva o d'amistat amb cap home que no fos el seu marit o macarra.

Així doncs, es pot resumir aquesta prostitució clàssica, de l'època prèvia al nou segle, com la interacció entre propietaris de clubs i *macarres* propietaris de dones, beneficiant-se i lucrant-se de la prostitució de dones que, entraven a la prostitució de manera "voluntària" a través de l'engany dels seus *marits* o *macarres*.

Tal i com explica Lozano (2019), el preludi al fenomen de la tracta amb finalitats d'explotació sexual es va donar quan van començar a aparèixer als clubs les primeres dones estrangeres lliures de *macarres*. Aquestes dones no estaven subjectes a la figura d'un *marit* o *macarra* però si a la figura d'un *captador*. Era una persona amb la qual havien establert un deute al seu país d'origen per viatjar a Espanya i a qui havien de pagar. La manera d'obtenir aquests diners era a través de la prostitució. Aquest canvi de *macarres* a *captadors* marcava l'impàs, el canvi i el naixement de la tracta amb finalitats d'explotació sexual a Espanya.

Els primers tractants van ser, precisament Portuguesos. Van descobrir que era infinitament més rendible captar a través d'enganys a les brasileres per després explotar-

les sexualment, unint a aquest benefici els interessos del deute comparegut per les dones per emprendre el viatge, que no pas prendre's altres molèsties. A més a més, aquestes ja serien de la seva propietat i això era molt més lucratiu, fàcil i durador que no pas enamorar-les i explotar-les com a marits.

Aquest impàs va fer que es trobés un nou mètode més brutal, més efectiu i més senzill per explotar i treure beneficis de les dones. Va ser llavors quan es va implantar definitivament la tracta en el món de la prostitució, i quan aquestes dones van passar de ser prostitutes a convertir-se en esclaves dintre dels clubs.

Els propietaris dels clubs, per tal de no perdre els seus negocis i poder-se adaptar a aquesta nova forma de prostitució que estava sorgint, es van associar amb els *captadors* de les dones, i en aquest moment la tracta ja va quedar definitivament implantada a Espanya.

Després de l'impàs a aquesta nova forma de prostitució i explotació, amb la implantació del nou sistema d'explotació a les víctimes i d'aquesta nova forma de proxenetisme, cap al 1997 començaven a arrelar i prendre forma les noves xarxes de tracta que ja quedarien implantades fins el dia d'avui.

4.4.2 Funcionament general de les xarxes de tracta actuals

D'acord amb La Red Española contra la Trata de Personas (2008), i amb les definicions de les Nacions Unides (2004), vistes als apartats anteriors sobre el fenomen de la tracta, es poden destacar els següents punts claus com a elements i mecanismes de funcionament que utilitzen les xarxes de tracta de persones amb finalitats d'explotació sexual.

4.4.2.1 La captació

Amat (2019), en una notícia de La Vanguardia, defineix la captació com el procés d'elecció que fan els traficants per escollir a aquelles persones que saben que es troben en un estat de vulnerabilitat i que per tant són potencials víctimes de tracta. Així doncs, s'aprofiten de la persona fent-li falses promeses sobre un hipotètic futur millor que tindran en un altre país.

Tal com explica Lozano (2019), el captador de la xarxa coneix la situació concreta que torna vulnerable a cada una de les víctimes, i va teixint, molt a poc a poc, la teranyina específica per poder captar a cada una d'elles.

4.4.2.2 El transport i trasllat

D'acord amb Amat (2019), pel que fa al transport, les víctimes poden arribar al país destí amb avió o amb tren, però també travessant deserts o amb pasteres. El trasllat comprendrà totes les activitats dels individus que facilitin la tracta en els diferents països de trànsit, en els quals a vegades es compta amb la complicitat de les autoritats migratòries o policials.

D'aquesta manera, el transport i trasllat engloba tot el viatge que fa la víctima des que surt del seu país d'origen fins que arriba al club o al lloc en el qual serà explotada i haurà d'exercir la prostitució.

4.4.2.3 L'explotació

És l'objectiu principal de les xarxes de tracta. Engloba els diferents beneficis que les màfies extreuen de l'explotació sexual de les dones que aconseguixen traslladar des dels seus països d'origen fins al país on acabaran sent explotades. Per tal de poder mantenir aquesta explotació, l'element clau que utilitzen les xarxes de tracta amb finalitats d'explotació sexual és la coacció.

Segons el Women's Link Worldwide (2005), algunes de les formes de coacció que utilitzen les xarxes de tracta són les següents:

- El deute.
- La limitació del seu moviment i la privació de la seva llibertat.
- Les amenaces i la violència física.
- Les amenaces als seus familiars als països d'origen.
- La inducció al delictes.
- La utilització dels seus fills i filles.

D'aquesta manera, es veu com el mecanisme principal de les xarxes és tenir el control de la dona des del moment en que es captada als seus països d'origen fins que arriba al lloc en el qual es

durà a terme la seva explotació. Tal i com explica Lozano (2019), a través de les paraules d'un exproxeneta:

Representava l'inici d'un nou, gran i lucratiu negoci. [...] I això només seria possible si es controlava el producte des de la captació en el seu país d'origen, el trasllat al nostre país, per després la seva posterior explotació.

4.4.3 Dones de “deute”: l'esclavitud del segle XXI

El punt clau i de control en la relació entre la persona tractada i la xarxa, és en el moment en el qual la futura víctima accepta establir un *deute* amb la xarxa. En el moment en què les víctimes accedeixen a les peticions del captador i accepten l'oferta de viatjar al país destí amb l'esperança de tenir un futur millor, contrauen un *deute* amb les xarxes que les mantindrà lligades per sempre, i serà el principal motor d'explotació que les xarxes tindran cap a les dones.

Tal i com explica Lozano (2019), les xarxes, a través de guanyar-se la confiança de la dona mitjançant l'engany, expliquen a la dona que com que haurà de viatjar en un altre país per tal de tenir aquest futur millor que li prometen, el seu viatge costarà diners. Li diuen a la dona que no cal que es preocupi per aquests diners, que la mateixa xarxa li avançarà totes les despeses que comporta el seu viatge i que una vegada es trobi al país de destí, ja anirà pagant de mica en mica aquests diners que deu.

En aquest punt, la dona queda totalment lligada a la xarxa, ja que en emprendre el viatge contrau aquest *deute*, el qual els explotadors utilitzaran per espremer el màxim a la víctima i treure el màxim benefici econòmic d'ella. Lozano (2019), en paraules d'un exproxeneta, explica de quina manera, en el moment en el qual es va començar a utilitzar aquest nou mètode d'explotació, les xarxes començaven a veure a les mateixes dones com un simple producte més:

Era una propietat que havies comprat, per la qual cosa, la càrrega emotiva i el vincle afectiu no existia. [...] La primera regla és que s'aprèn a no mirar-les com a teves, sinó com la matèria primera d'un negoci. [...] En convertir-les en un objecte, cossificant-les, les deshumanitza. [...] Simplement és una propietat, com la Coca - Cola que vens, i s'ha de tractar com a tal. [...] Ella és el que és, una esclava. I tu, el seu amo. [...] La tracta va donar pas als grans “macroburdels” pels clients, que no eren una altra cosa que presons de luxe, replenes de misèria, per les dones esclaves d'un sistema nou i cruel.

Aquestes paraules reflecteixen el funcionament pervers darrere la xarxa i de quina manera es deshumanitza totalment la figura de la dona. En el moment que estableixen aquest *deute* passen a ser víctimes de tracta amb finalitat d'explotació sexual, la qual cosa seria l'equivalència a l'esclavitud que podem trobar actualment en aquest segle XXI.

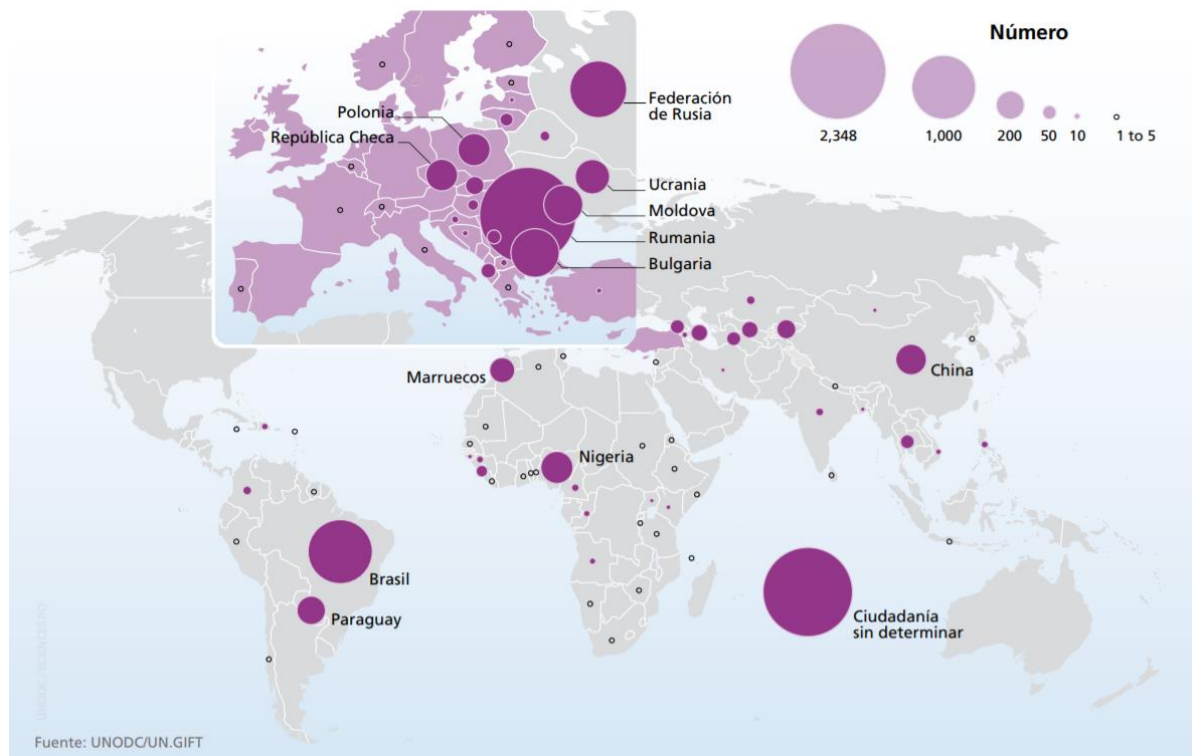
4.5 Països amb epicentres de tracta amb finalitats d'explotació sexual

Per tal de procedir a veure quins són els països que destaquen per ser epicentres de tracta amb finalitats d'explotació sexual, s'ha investigat sobre quines són les principals nacionalitats de les víctimes de tracta a Europa i a Espanya. A partir de veure la nacionalitat de les víctimes es pot veure el país del qual provenen i d'aquesta manera detectar els principals països que destaquen per ser epicentres de tracta.

Cal afegir que, per tal de fer aquest apartat i per tal de poder acotar la recerca i poder destacar alguns països epicentres, s'ha fet des d'una mirada Europea i mirant el país de provenença de la víctima de tracta un cop a Europa.

4.5.1 Nacionalitat de les víctimes de tracta a Europa

A través de l'Oficina de las Naciones Unidas contra la Droga y el Delito (2010), i el Department of State (2020), a través del Trafficking in Persons Report, es poden destacar un seguit de països dels quals provenen les víctimes de tracta amb finalitats d'explotació sexual que es troben a Europa.

Il·lustració 4. Dones objecte de tracta cap a Europa amb finalitats d'exploració sexual, ciutadania de les víctimes detectades entre el 2005 i el 2007. (UNDOC (2010)).

A través del gràfic mostrat anteriorment es pot extreure que les víctimes de tracta amb finalitats d'exploració sexual que van cap a Europa provenen de quatre continents principals: Europa de l'est, Amèrica del Sud, Àfrica i Àsia.

Pel que fa a la nacionalitat de les víctimes d'Europa de l'Est, aquestes provenen principalment dels Balcans i la ex-Unió Soviètica, en particular de Romania, Bulgària, Ucraïna, la Federació Russa i Moldàvia.

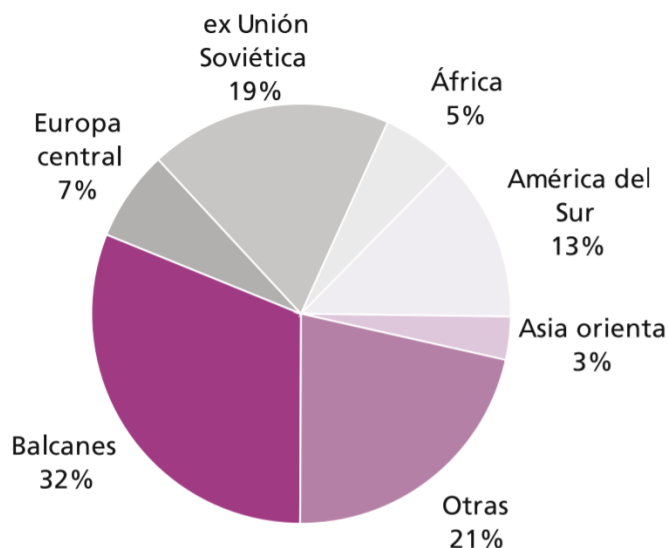
Els països principals dels quals provenen les víctimes d'Amèrica del Sud són Brasil i Paraguai. La tracta originada a Brasil afecta principalment a les comunitats pobres del nord i no a les regions més riques del sud.

La tracta amb origen Africà afecta principalment a les comunitats d'Àfrica occidental, en particular a les joves nigerianes.

Per últim, les víctimes de tracta de l'Àsia oriental sempre han sigut en la seva majoria dones tailandeses, encara que recentment s'hi han sumat dones xineses, vietnamites i de Cambòdia.

Segons l'Oficina de las Naciones Unidas contra la Droga y el Delicte (2010), de l'any 2005 a l'any 2006, la nacionalitat de les víctimes de tracta en percentatges detectades a Europa Occidental i Central quedava repartida de la següent manera:

Il·lustració 5. Nacionalitat de les víctimes de tracta detectades a Europa Occidental i Central entre 2005 i el 2006. (UNDOC (2010)).

Tal com es pot observar en el gràfic anterior, els Balcans i l'ex-Unió Soviètica destaquen per tenir grans percentatges en l'origen de la nacionalitat de les víctimes de tracta d'Europa Central entre l'any 2005 i 2006, situant-se els Balcans amb un 32% de víctimes de tracta i l'ex Unió Soviètica amb un 19% de les víctimes.

4.5.2 Nacionalitat de les víctimes de tracta a Espanya

Al començar a fer recerca a diferents portals webs i bases de dades per trobar informació sobre la nacionalitat de les víctimes de tracta amb finalitats d'explotació sexual a Espanya, de seguida es pot veure que és difícil trobar dades exactes on es mostri la nacionalitat de les víctimes.

Amnistia Internacional (2020), es refereix a la falta de dades sobre les víctimes de tracta a Espanya de la següent manera:

En l'actualitat falten dades sistematitzades i unificades sobre tots els tipus de tracta, la qual cosa dificulta conèixer la dimensió i el nombre de víctimes a Espanya. [...] Així, pel

que fa a la identificació de víctimes de tracta amb finalitats d'exploració sexual, les úniques dades oficials són les proporcionades pel Centre d'Intel·ligència contra el Terrorisme i el Crim Organitzat (CITCO), les quals inclouen únicament les víctimes que han sigut identificades formalment després de l'obertura d'un atestat dintre d'una investigació portada a terme per la Policia Nacional o la Guàrdia Civil.

Si es consulten les dades més recents dels informes del Centre d'Intel·ligència contra el Terrorisme i el Crim Organitzat (2019), en referència a la tracta d'éssers humans amb finalitat d'exploració sexual es pot extreure la següent informació:

Il·lustració 6. Nacionalitat de persones en situació de risc de patir tracta amb finalitats d'exploració sexual l'any 2019 a Espanya. (Elaboració pròpia a partir de CITCO (2019)).

Aquest anterior gràfic fa referència a la nacionalitat de les persones que es trobaven en situació de risc de patir tracta amb finalitats d'exploració sexual l'any 2019 a Espanya. Segons el CITCO (2019), s'entén per persona en situació de risc com:

Aquella que ha sigut identificada en el transcurs d'una inspecció administrativa en un lloc d'exercici de la prostitució mentre exercia aquesta activitat.

El següent gràfic mostra la nacionalitat de les víctimes de tracta amb finalitat d'explotació sexual a Espanya que van ser identificades l'any 2019:

Il·lustració 7. Nacionalitat de les víctimes de tracta amb finalitats d'explotació sexual l'any 2019 a Espanya. (Elaboració pròpia a partir de CITCO (2019)).

A partir de l'observació d'aquests dos gràfics es pot veure com la diferència entre la quantitat de persones que es troben en situació de risc de patir tracta i el nombre real de persones identificades i confirmades com a víctimes de tracta és molt gran.

Per exemple, en el cas de Romania se sospita que hi ha 2.104 persones en risc de patir tracta mentre que el nombre de víctimes identificades és de 29. Aquesta bretxa tan gran entre les dades confirma la dificultat d'identificar les víctimes de tracta que presenta Espanya.

D'acord amb EsclavitudXXI (2021), les estadístiques concretes no reflecteixen amb exactitud la magnitud del problema, i donada la clandestinitat i criminalitat del fenomen, les xifres no permeten arribar a una identificació exacta.

En aquest cas, les xifres permeten fer una orientació i tenir una visió sobre quins són els principals països dels quals provenen les víctimes i així veure quins són aquells països que destaquen per ser epicentres de tracta.

Les nacionalitats de les víctimes mostrades en els gràfics anteriors són pràcticament les mateixes que presenta la UNDOC en els seus documents d'anàlisi de víctimes de tracta europees. Concretant en el cas d'Espanya, es pot destacar la presència de Veneçuela i Colòmbia com a principals nacionalitats de víctimes confirmades i identificades, i la presència de Romania com a país capdavanter en nacionalitat de persones en risc de patir tracta.

4.6 Aprofundiment de la tracta amb finalitats d'explotació sexual al país de Nigèria

En aquest apartat es pretén posar sobre la taula les diferències que presenten les diferents xarxes de tracta amb finalitats d'explotació sexual en funció del país d'origen en el qual operi la xarxa, aprofundint en les característiques de les xarxes nigerianes. A continuació s'exposen algunes característiques principals de les xarxes dels diferents països i després es fa un aprofundiment en el funcionament de les xarxes de tracta nigerianes, aprofundint en el context socioeconòmic del país, per tal d'entendre els motius pels quals la tracta s'ha tornat una problemàtica endèmica a Nigèria.

4.6.1 Característiques de les xarxes dels diferents països

Depenent de la nacionalitat de la víctima de tracta, aquesta haurà vingut a través d'una determinada xarxa de tracta. Segons la UNDOC (2010), cada grup de traficants té el seu propi sistema per reclutar, transportar i explotat a les víctimes:

- Les víctimes que provenen d'Europa de l'Est han caigut en mans de les xarxes de tracta a través de falses promeses de feina, de participació en concursos de bellesa, de treballs com a models, de vacances barates o de programes d'estudi a l'estranger. Moltes vegades són reclutades per amics o familiars. En l'11% dels casos el marit coopera activament. Aquestes xarxes de tracta d'Europa de l'Est es caracteritzen per ser extremadament violentes.

- Pel que fa a les víctimes d'Amèrica del Sud. Aquestes han viatjat als països on posteriorment seran explotades, enganyades per les xarxes a través de promeses de feina d'empreses d'espectacles, agències de models i agències matrimonials i de viatges.
- Les víctimes que provenen d'Àfrica han estat enganyades a través d'un sistema de deute, en el qual la víctima queda vinculada a la xarxa en el moment que estableix un deute amb aquesta, per tal de pagar-se el viatge al país Europeu on posteriorment serà explotada. La víctima accepta fer aquest viatge, ja que té una falsa promesa d'una feina al país on anirà. En molts casos són coneguts, amics íntims o familiars els qui també juguen un paper important en el fet que la víctima accepti emprendre aquest viatge. Un cop allà, moltes dones nigerianes acaben exercint la prostitució de carrer.
- En el cas de les dones provinents d'Àsia, aquestes també estableixen un deute amb la xarxa que després hauran de pagar i serà el que les mantindrà lligades a la constant explotació. La majoria de víctimes són traficades a través de l'ex-Unió Soviètica i països del bloc de l'est abans d'arribar a Europa.

4.6.2 Nigèria com a epicentre de tracta

En una notícia de La Vanguardia, Amat (2019), seguint dades de la UTEH (Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans), exposa que la meitat de les dones que han sigut ateses per la UTEH a la ciutat de Barcelona són dones nigerianes, la qual cosa confirma de quina manera Nigèria se situa com un país vulnerable davant del fenomen de la tracta.

Encara que es pugui destacar una forta presència de dones nigerianes, és important remarcar que, tal com s'ha pogut veure anteriorment, hi ha moltes altres dones de diferents nacionalitats que també són víctimes de tracta i de les quals en podem trobar forta presència a la ciutat de Barcelona. La mateixa notícia anterior afirma que altres entitats de Barcelona com el SICAR, la mateixa UTEH o el Lloc de la Dona han donat servei a més de 30 nacionalitats diferents durant aquest any.

S'ha escollit profunditzar en l'anàlisi de les xarxes del cas de Nigèria a causa de les particularitats que presenten en la seva estructura i la seva manera de funcionar.

4.6.3 Context socioeconòmic de Nigèria

Tal com exposa el Women's Link Worldwide (2014), Nigèria és un país amb una situació de desigualtat social i econòmica accentuada. Els ingressos derivats del petroli, motor principal de la seva economia, beneficien escassament a la majoria dels seus habitants a causa d'una cultura política corrupta. La bretxa entre la població pobra i rica està creixent i el 80% dels beneficis derivats de la venda de petroli està destinat a l'1% de la població.

La discriminació i la desvaloració que pateixen les dones i noies a la societat nigeriana han contribuït a la normalització de la tracta, especialment en algunes regions en les quals s'ha convertit en un problema endèmic, com és en el cas de l'Estat d'Edo.

La forta corrupció que pateix el país afecta directament a les víctimes de tracta, ja que s'ha denunciat la vinculació d'autoritats i funcionaris amb les xarxes de tracta nigerianes, i també la vinculació de la policia i el personal d'immigració.

Il·lustració 8. Situació geogràfica de la ciutat d'Edo, dintre del país de Nigèria. (Google maps (2021)).

4.6.4 Funcionament i mecanismes de les xarxes de tracta nigerianes

A través del Women's Link Worldwide (2014), es pot extreure diversa informació de les particularitats que presenten les xarxes de tracta amb finalitats d'explotació sexual nigerianes.

Pel que fa a les diferents persones que estan implicades durant tot el procés, es poden destacar els següents rols:

- **Captadors:** poden ser familiars, amics, altres dones que van ser explotades, veïns, funcionaris... Són persones que s'encarreguen d'identificar i captar a la futura víctima de tracta.
- **Madamme:** és la dona que s'encarrega de dur a terme l'explotació de la víctima una vegada aquesta ja està al seu país de destí. La seva missió consisteix a mantenir sota el seu control a les dones i assegurar-se que es compleixin les ordres que donen les persones de la xarxa. En moltes ocasions les *madammes* han sigut anteriorment víctimes de tracta, les quals, una vegada saldat el seu deute, es converteixen en controladores d'altres dones.
- **Guideman:** s'encarrega de la captació i el trasllat de les dones i adolescents des de Nigèria fins al Marroc, Algèria o Líbia.
- **Patró:** és la persona que s'encarrega del control de les dones i adolescents en els països d'instància del nord d'Àfrica. També s'encarrega de negociar la connexió per anar a Europa.
- **Connection man:** és la persona que facilita el creuament cap a Europa.
- **Husband y/o boyfriend:** és una persona que estableix una relació afectiva amb la víctima. La mateixa xarxa decideix qui serà aquest home. Normalment deixen a les víctimes embarassades, per tal de tenir-les controlades, lligades i coaccionades amb la xarxa a través dels seus fills/es.
- **Proxenetes:** en el cas que la prostitució no sigui exercida per les víctimes al carrer, es conta amb la col·laboració de propietaris de locals o de pisos on exerciran la prostitució. Aquests proxenetes són en la seva majoria ciutadans autòctons del país de destí.

- **Funcionaris corruptes:** són peces claus tant en l'origen com en el trànsit i destí per tal que la xarxa pugui desenvolupar la seva activitat a espatlles de la justícia. Faciliten el moviment de les víctimes i protegeixen als membres de la xarxa durant l'explotació.

Les xarxes de tracta nigerianes es caracteritzen per la utilització del *juju* o vudú com a mecanisme de control, submissió i coacció de les víctimes. Aquest ritual és una cosa que diferencia a les xarxes de tracta nigerianes de les xarxes de tracta d'altres nacionalitats.

En els rituals d'iniciació del *juju* o vudú s'obliga a la víctima de tracta a entregar coses íntimes, com trossos d'ungles, pèl públic, o també peces de roba, com la roba interior. Després la víctima jura complir amb un contracte o acord que estableix les seves obligacions, les quals van des de pagar els costos del viatge, incloent-hi la documentació del viatge i altres despeses, i és advertida de les greus conseqüències que tindrà l'incompliment del jurament. La finalitat del jurament és protegir el secret: obligar la víctima a protegir la identitat dels integrants de la xarxa i assegurar que la víctima acabi de pagar el deute que contrau amb la xarxa.

4.7 Perfil de persones víctimes de tracta amb finalitat d'explotació sexual

Tal com s'ha anat veient en els apartats anteriors, són molts els països en els quals hi ha persones que són víctimes de tracta amb finalitat d'explotació sexual. A continuació es donen unes petites pinzellades d'informació sobre la possibilitat que existeixi o no un cert perfil de persones que puguin ser més propenses a patir aquest fenomen.

Proyecto Esperanza (2021), argumenta que no es pot parlar d'un únic perfil o patró que defineixi com serà una víctima de tracta. Però, el que sí que es pot, és identificar possibles factors de risc que poden afavorir que una persona tingui més probabilitats de convertir-se en víctima de tracta i també factors de vulnerabilitat que poden fer que una persona que hagi patit aquest fet traumàtic pugui quedar més afectada psicològicament que una altra davant dels mateixos fets.

Tal i com diu la UNDOC (2019), són nombrosos els factors que poden fer que una persona sigui vulnerable a la tracta. El gènere, l'edat, l'educació, la discapacitat, la falta de documentació legal i les barreres de l'idioma poden crear o augmentar el risc d'explotació per part dels tractants. D'aquesta manera, la tracta es podria definir com l'explotació de la vulnerabilitat.

Per exemple, tal com s'exposa en el Women's Link Worldwide (2014), en l'estat d'Edo, a Nigèria, la tracta de persones afecta sobretot a col·lectius en situació de pobresa extrema que a més a més pateixen una gran desigualtat de gènere, plasmada en forma de violència estructural exercida contra les dones. Les mateixes dones d'Edo, senyalen la pobresa, la falta d'oportunitats i la violència intrafamiliars com les causes de la seva partida cap a Europa.

Així doncs, es pot veure com tots aquests factors fan que les dones d'Edo se situïn en una posició de vulnerabilitat que és aprofitada per les xarxes de tracta per explotar-les sexualment i convertir-les en víctimes d'aquest fenomen.

4.8 Conseqüències psicològiques de ser víctima de tracta amb finalitats d'explotació sexual

En aquest apartat es pretén identificar quin és l'impacte psicològic que pateixen les víctimes que han estat sotmeses a la tracta amb finalitats d'explotació sexual, les quals durant tot el procés que aquesta comporta, pateixen molts tipus de maltractament, des de maltractaments psicològics, fins a maltractaments físics, passant per maltractaments de tipus sexual.

Una notícia de La Vanguardia (2019), exposa que 6 de cada 10 víctimes de tracta amb finalitats d'explotació sexual acaben patint un trastorn. La notícia explica que les psicopatologies més comunes es caracteritzen per ser d'ansietat i estrès posttraumàtic, encara que també destaquen els episodis depressius i de pànic.

Per exemple, en el cas de les víctimes nigerianes, les quals han patit prèviament el procés del ritual del *juju* o vudú, pateixen un fort impacte psicològic pel que aquest ritual suposa a les seves vides. Tal com s'explica en el Women's Link Worldwide (2014), les conseqüències psicològiques que pateixen les adolescents i dones nigerianes a través d'aquesta relació de control són molt greus, sobretot quan s'allarga en el temps. Les dones i adolescents van perdent el control sobre les seves vides. Les víctimes mostren vergonya, culpa, aïllament, por, baixa autoestima i, sobretot, submissió.

Els resultats d'aquest control es manifesten en les dones i adolescents a través de l'angoixa, problemes de comportament, malsons, estats depressius, vergonya, culpabilitat i pèrdua de confiança en si mateixes i en els altres.

D'aquesta manera, es pot veure com les xarxes, a través de diferents tipus de maltractament, acaben anul·lant a la víctima i col·locant-la en una posició d'aïllament i submissió, una postura en la qual els interessa molt tenir a les seves víctimes per tal de tenir-les completament dominades i poder-les explotar com considerin. Tot aquest procés acaba generant un fort impacte en les víctimes i fa que si en algun moment poden sortir d'aquestes xarxes, arrossequin un fort impacte psicològic que les pot portar a patir diferents tipus de trastorns greus.

4.9 Legislació espanyola sobre la tracta amb finalitats d'explotació sexual

En l'àmbit Europeu, i a través de la Directiva 2011/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, relativa a la prevenció i lluita contra la tracta d'éssers humans i a la protecció de les víctimes, en el seu article 2 estableix que són els Estats membres els que cal que adoptin les mesures necessàries per garantir que siguin punitives les conductes següents quan es cometin intencionadament:

La captació, el transport, el trasllat, l'acollida o la recepció de persones, inclòs l'intercanvi o la transferència de control sobre aquestes persones, mitjançant l'amenaça o l'ús de la força o altres formes de coacció, el rapte, el frau, l'engany, l'abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat, o mitjançant l'entrega o recepció de pagaments o beneficis per aconseguir el consentiment d'una persona que posseeixi el control sobre una altra, amb la finalitat d'explotar-la.

Així doncs, en l'àmbit espanyol, podem trobar la Llei Orgànica 1/2015, del 30 de març, per la qual es modifica la Llei Orgànica 10/1995, del 23 de novembre, del Codi Penal, la qual queda redactada com:

Serà castigat amb la pena de cinc a vuit anys de presó com a reu de tracta d'éssers humans el que, sigui en territori espanyol, sigui des d'Espanya, en trànsit o amb destí a ella, emplenant la violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o de vulnerabilitat de la víctima nacional o estrangera, o mitjançant l'entrega o recepció de pagaments o beneficis per aconseguir el consentiment de la persona que posseeixi el control sobre la víctima, la capti, transporti, traslladi, aculli, o

rebi, incloent-hi l'intercanvi o transferència de control sobre aquestes persones, amb qualsevol de les finalitats següents:

- a) La imposició de treball o de serveis forçats, l'esclavitud o pràctiques similars a l'esclavitud, a la servitud o la mendicitat.*
- b) L'explotació sexual, incloent-hi la pornografia.*
- c) L'explotació per dur a terme activitats delictives.*
- d) L'extracció dels seus òrgans corporals.*
- e) La celebració de matrimonis forçats.*

A través d'una notícia d'Europa Press (2017), la qual fa una radiografia sobre la situació de la prostitució a Espanya, es mostra de quina manera la prostitució a Espanya es troba en una situació d'alegalitat, és a dir, no és legal ni il·legal, no està regulada per una llei concreta. L'exercici lliure de la prostitució, és a dir, quan una persona decideix exercir i quedar-se amb els beneficis, no està penat en tot el territori Espanyol.

En la mateixa notícia també s'explica que l'exercici de la prostitució lliure no està recollida al Codi Penal, el que sí que recull és l'article mencionat anteriorment, en el qual es penalitza a la prostitució provinent de l'explotació, és a dir, es penalitza la tracta amb finalitats d'explotació sexual.

Així doncs, la problemàtica actual que hi ha amb la prostitució i la tracta a Espanya, rau molta part en el fet que es troba aquesta bretxa legal que és aprofitada pels proxenetes per explotar a les dones i les nenes. Actualment, a Espanya hi ha molts locals en els quals es practica la prostitució, disfressats en forma de locals d'hostaleria, i en els quals darrere es poden trobar màfies d'explotació sexual.

El problema, i en la línia del que es mostra a Europa Press (2017), és que per tal que existeixi aquest delictes de tracta castigat pel Codi Penal, cal demostrar que hi ha hagut amenaces i coaccions que obliguin la dona a exercir la prostitució. Tot i que la Policia Nacional o la Guàrdia Civil moltes vegades saben o creuen que es troben davant d'un fenomen de tracta amb explotació sexual, no poden demostrar-ho.

El Codi Penal i les lleis són totalment conegudes i aprofitades per les màfies i xarxes d'explotació. Saben que intimidar la víctima i coaccionar-la en l'àmbit psicològic faran que no denunciï i que negui davant la policia qualsevol possible indicatiu de tracta. Així doncs, com que no pot quedar demostrat per part de la policia i en tenir la negació de la situació per part de la víctima, el

proxeneta pot aprofitar aquesta bretxa legal, i afirmar davant de les autoritats que ell només és propietari d'un club d'oci i que les dones estan allà perquè volen, que no hi ha cap llei que digui que les dones no es puguin prostituir si elles volen, i que és legal que una persona tingui un club d'oci en el qual s'exerceixi la prostitució mentre el propietari no se'n lucrï d'aquesta.

D'aquesta manera, com que no existeix a Espanya una llei específica que pugui abordar aquesta problemàtica mencionada anteriorment, i el fet que no es penalitzi aquestes persones que tenen clubs d'oci en els quals s'exerceix la prostitució explotada, perquè no es pot demostrar que estiguin explotant, fan que la prostitució i la tracta a Espanya es converteixin en un problema endèmic i situïn a Espanya com a país de destí ideal per dur a terme aquests perversos negocis. Tal com explica Lozano (2020), en el seu documental:

El problema verdader que tenim és que el proxenetisme a Espanya no està penalitzat en totes les seves formes. Cap jutge, cap fiscal, cap guàrdia civil, cap força i cos de seguretat pot perseguir aquestes qüestions perquè no és un delict.

Com que no existeix una llei específica que penalitzi aquest delict a Espanya, fa que aquest fenomen es continuï donant, i que a més a més faltin els mecanismes legals per tal de poder-lo frenar. Lozano (2020), explica aquesta necessitat de la següent manera:

S'ha de prohibir el proxenetisme en totes les seves formes. De manera que en aquest país ningú es pugui lucrar de la prostitució d'una altra persona. Que el poder legislatiu abordi una reforma de veritat que protegeixi a aquestes, en la seva majoria, dones i nenes en situació d'extrema vulnerabilitat, que es veuen obligades per la seva situació, sovint, a acabar en aquests locals en els quals s'està explotant la seva vulnerabilitat. S'està explotant la seva pobresa.

Recentment, el 18 de març de 2021, el Govern d'Espanya publicava una notícia en la qual anunciava que el Ministeri d'Igualtat, a través de la Delegació del Govern Contra la Violència de Gènere, ha iniciat els seus treballs per l'elaboració d'una Llei Integral Contra la Tracta.

En aquest punt, Espanya es trobaria en el camí de començar a donar resposta als mecanismes legals per tal de fer front a aquest delict. Actualment la llei està en procés i encara no és vigent, i per tant, avui en dia, fins que no finalitzi l'elaboració d'aquesta llei, el proxenetisme a Espanya segueix sense ser un delict que es pugui abordar de manera integral.

En una notícia d'Europa Press (2021), publicada a La Vanguardia, es mostra de quina manera la vicepresidenta primera del Govern i secretaria d'Igualtat del PSOE, Carmen Calvo, demana a les forces polítiques el seu suport per aprovar una llei contra la prostitució i la tracta. A la notícia es pot veure com la vicepresidenta apostaria per un model de caràcter abolicionista en la qual es perseguís al client, model que recordaria al que hi ha implementat actualment a països com Suècia.

4.10 Les entitats i la figura de l'educador/a social en el fenomen de la tracta amb finalitats d'explotació sexual

Tal com exposen Bas et al., (2018), en el seu article, expliquen de quina manera els diferents àmbits de l'educació social sorgeixen per donar resposta a noves necessitats educatives que no estan satisfetes. La tracta d'éssers humans, és un fenomen que ha anat en augment en els últims anys, que es cataloga com la nova esclavitud del segle XXI i per tant, cal donar-li una resposta com a societat. És en aquest punt on entra en joc la figura de l'educador/a social, la qual s'organitza a través d'entitats i teixit associatiu per tal de ser una primera línia d'acció i de resposta a aquest nou fenomen.

En el mateix article anterior, s'exposa que la prioritat de l'educador/a social serà actuar en la línia que aconsegueixi garantir una recuperació i rehabilitació física, psicològica i social de la víctima en qüestió amb la qual es treballi. D'aquesta manera, l'educador/a se situaria en una primera línia d'abordatge del fenomen de la tracta a través de la intervenció directa amb les víctimes.

A banda de l'enfocament anterior, també és prioritari treballar per realitzar accions de sensibilització i formació entorn el fenomen. Els mateixos educadors/es socials han de realitzar formacions actualitzades entorn del tema en qüestió per tal de poder donar respostes qualificades davant del fet. També hauran d'actuar com a agents sensibilitzadors de la societat davant d'aquest fenomen tràgic que està tenint lloc als nostres dies i del qual no se'n parla ni s'informa en el dia a dia de la societat.

Així doncs, de manera introductòria a aquest bloc, es podria dir que l'educador/a social ha de realitzar un abordatge integral de la qüestió, tenint en compte que, com tot procés d'intervenció, presenta una realitat complexa i multicausal, però com a agents de canvi i socialitzadors, les

seves tasques cal que siguin des d'un vessant directa, com pot ser intervenint de tu a tu amb la mateixa víctima, o a través d'accions de formació i sensibilització a la resta de la societat.

4.10.1 La figura de l'educador/a social en l'atenció directa de les víctimes

Per tal d'analitzar de quina manera l'educador/a social es relaciona a través de l'atenció directa amb persones que poden haver estat víctimes de tracta, s'han considerat estudis en els quals es mostren intervencions pedagògiques en contextos de dones vinculades a la prostitució. No són estudis que parlin de víctimes específiques de tracta, però tal com s'ha vist en els apartats anteriors, la majoria de dones que exerceixen la prostitució tenen darrere xarxes de tracta que les exploten. Així doncs, s'han considerat aquests estudis vàlids per tal de fer una anàlisi sobre quin és el tipus d'abordatge que han de dur a terme els educadors o educadores quan amb dones que han patit tracta.

Payá et al., (2015), en el seu article d'intervenció pedagògica amb dones en contextos de prostitució, expliquen de quina manera, per tal de realitzar intervencions directes de caràcter social amb dones que estan vinculades en contextos de prostitució, és fonamental posar a la dona en el centre de la pràctica educativa, és a dir, fer que la mateixa dona sigui el principal agent del seu procés formatiu. En paraules textuais:

Quan les professionals situen a la dona en el centre de la intervenció socioeducativa, mostren la seva voluntat de treballar des de, amb i per a la dona. La dona és el centre, [...] es tracta d'anar avançant al seu costat [...]: planificar amb ella, que ella vagi sent la que marqui fins on pot arribar, què és allò que vol aconseguir i les forces que té per aconseguir-ho.

Es mostra d'aquesta manera la necessitat de treballar des de la individualització de cada dona, entenent que, per molt que totes comparteixin el fet d'estar vinculades a la prostitució, cada persona és un món i cada situació i serà diferent, presentarà unes necessitats diferents i per tant una manera diferent d'abordar el cas. D'aquesta manera, es realitza una atenció de les diferents dimensions i complexitats que presenta la persona. A més a més, l'article també destaca com a eix bàsic d'intervenció la necessitat de treballar amb la dona a partir de les seves fortaleses o competències, així com la necessitat per part dels i les professionals d'establir una relació de

confiança i reconeixement amb la dona, aconseguint tenir una relació pròxima, càlida i horitzontal, de manera que sigui el més igualitari possible.

A continuació, es passaran a citar alguns exemples d'entitats de l'àmbit local de Barcelona que treballen amb dones en contextos de prostitució, per tal de veure i analitzar la figura i el rol de l'educador/a social en l'acció directa amb les dones. Es veurà de quina manera la figura de l'educador/a social té molta versatilitat quan al tipus d'enfocament d'intervenció que pot dur a terme.

4.10.1.1 Servei d'Atenció Socioeducativa de l'Agència ABITS

El SAS és un servei específic que l'Ajuntament de Barcelona posa a disposició de les dones que exerceixen o han exercit el treball sexual, especialment per aquelles que ofereixen i negocien els serveis a la via pública. És un servei multidisciplinari integrat per diferents professionals de l'educació social, el treball social, la psicologia, la salut i l'àmbit jurídic. El servei ofereix:

- Informació, assessorament i atenció confidencial.
- Tractament personalitzat i integral.
- Derivació a recursos i serveis segons les necessitats, i acompanyament quan calgui.
- Assessorament i suport a professionals d'altres serveis que intervinguin en casos on es donin situacions de treball sexual.

Així doncs, es pot veure com la figura de l'educador/a social, en aquesta entitat, treballa amb un equip de caràcter multidisciplinari, la qual cosa facilita l'abordatge integral del cas de la dona en qüestió i pot garantir una millor qualitat pedagògica i interdisciplinària en la intervenció. També es pot veure com la figura d'educador/a social realitza aquest tractament directe amb la mateixa dona i és la persona que intervé cara a cara amb ella, a través d'aquesta atenció i assessorament directes confidencials i realitzant aquest tractament personalitzat i integral. Una altra funció que es pot destacar és el fet que l'educador/a social pot servir de nexa amb altres entitats i altres educadors/es per tal de fer les corresponents derivacions en funció de les necessitats específiques de la dona.

4.10.1.2 Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans (UTEH)

La UTEH és la Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans a Barcelona i ofereix atenció integral a qualsevol persona (major o menor d'edat) víctima d'aquest delictes, independentment de quina sigui la finalitat de l'explotació. També assessora els i les professionals i les persones de l'entorn de les víctimes. El servei ofereix:

- Assessorament a professionals.
- Atenció social.
- Atenció psicològica.
- Atenció i representació jurídica.
- Acolliment en coordinació amb els serveis especialitzats en la matèria.

A diferència del SAS, la UTEH atén també a altres víctimes d'explotació que no siguin de caràcter sexual. A més a més, és un recurs que, també a diferència del SAS, les dones que hi accedeixen ho fan a través de la derivació d'un servei o professional. Així doncs, en aquest cas, la figura professional d'acció social assumeix el rol d'assessorament especialitzat a professionals així com actuacions d'atenció directa a víctimes de tracta.

4.10.1.3 Adoratrius SICAR cat

Adoratrius és una entitat religiosa de caràcter social sense ànim de lucre que presta atenció a dones en estats de vulnerabilitat. El 2002 van desenvolupar el programa SICAR cat, el qual ofereix atenció integral a dones i infants víctimes del tràfic d'éssers humans per a la seva recuperació i la restitució dels seus drets. L'entitat està formada per un equip multidisciplinari en el qual els educadors i educadores socials es troben dintre de l'àrea d'atenció integral i en concret són els responsables del servei educatiu.

La manera de treballar amb la víctima de tracta, és a través del disseny d'un pla d'intervenció individual (PIM), el qual està coordinat per un equip interdisciplinari, en el qual s'acorda amb la usuària quins seran els objectius del seu procés de recuperació. La persona pot accedir a un o diversos serveis i recursos que el programa posa a la seva disposició.

Així doncs, el Servei Sociolaboral, en coordinació constant amb el Servei Educatiu, acompanya la integració social de les víctimes de tracta, promou les seves pròpies capacitats i, a més a més, facilita l'accés als recursos que contribueixen a la millora de la seva qualitat de vida, com

poden ser: recursos d'allotjament, recursos d'atenció social, recursos de formació i treball, recursos de salut i recursos de retorn.

4.10.1.4 Lloc de la Dona

El Lloc de la Dona és una entitat que treballa amb dones en situació de marginació social que estan o han estat vinculades a la prostitució de carrer. El recurs pertany a la congregació de les Hermanas Oblatas del Santísimo Redemptor i la seva labor es centra a atendre dones que es troben en contextos de prostitució i també en situacions de tràfic de blanques amb finalitats d'explotació sexual.

Dintre de la mateixa entitat hi ha diferents rols i funcions que treballen conjuntament i de manera interdisciplinària, per tal de donar cobertura a les diferents necessitats de les dones i realitzar un abordatge integral. La figura d'educadora social s'encarrega de tota la part d'atenció social, des de la realització de les primeres entrevistes fins a l'acompanyament de les dones en la realització de gestions bàsiques. A més a més, des del Lloc de la Dona duen a terme un gran projecte de formació i inserció laboral i la figura d'educadora social també s'encarrega de la gestió i disseny dels diferents programes de formació que s'ofereixen a les dones, així com la realització directa de sessions formatives amb elles.

A escala personal, durant el primer semestre d'aquest curs vaig estar realitzant les pràctiques d'educació social en aquesta entitat i vaig poder veure i viure el rol i les funcions de l'educació social en els contextos de tracta i prostitució. Vaig poder viure de quina manera el rol de l'educadora pot ser molt versàtil i vaig veure com l'atenció directa amb les dones, sigui a nivell d'atenció social o a través d'accions formatives, és fonamental per tal que puguin dur a terme el procés de recuperació i reinserció.

D'aquesta manera, i com a conclusions generals d'aquest últim bloc del marc teòric, es pot veure com la figura de l'educador/a social és la que es troba en la primera línia d'acció, treballant amb les dones, a través de les diferents entitats. Es pot veure com l'abordatge de l'educador/a és de caràcter versàtil i de quina manera sol treballar en equips multidisciplinaris, per tal de poder oferir una atenció integral i global a les dones. Tal com s'ha vist, la clau és treballar a través d'intervencions pedagògiques que situïn a la dona en el centre de la intervenció socioeducativa, per tal de desenvolupar el corresponent pla d'acció conjuntament amb ella i veure quins són els objectius que cal anar assumint per dur a terme aquest procés.

5. DISCUSSIÓ

A continuació, es procedeix a fer un apartat de discussió en el qual es triangularà la informació obtinguda durant la recerca per fer el marc teòric, la informació obtinguda a través de dues entrevistes fetes a experts i expertes (vegeu annex 1 i 2), i la meua visió personal com a educadora. S'aniran exposant els diferents temes que engloba aquesta recerca i s'intercalaran les diferents visions.

5.1 Presentació de les visions de les persones entrevistades

5.1.1 Gemma i Sagra

La Sagra i la Gemma són membres del Grup de Tracta. Aquest grup de tracta, és un grup de les Hermanas Oblatas del Santísimo Redentor, les quals són un grup de dones de caràcter religiós que atén a dones que exerceixen la prostitució i/o són víctimes de tracta d'exploració sexual. Les Oblates estan presents a 15 països del món.

Aquest Grup de Tracta està format per representants de les Oblates de diferents països de la província d'Europa (Itàlia, Portugal i Espanya). La Gemma representa el Grup de Tracta a Alacant i la Sagra a Itàlia. El grup es va originar el 2017 per tal de realitzar una unió dintre de les Oblates per participar a la Red Española contra la Trata, la qual és una xarxa formada per diferents entitats civils que lluiten contra la tracta de persones. Des de les Oblates, i per l'experiència, el treball i el recorregut que tenen en l'acompanyament a dones vinculades a la prostitució i a la tracta, es va veure oportú que les Oblates estiguessin presents a aquesta Red Española contra la Trata.

Així doncs, la funció d'aquest Grup de Tracta, del qual són membres la Gemma i la Sagra, és, d'una banda, representar a les Oblates de la província d'Europa a la Red contra la Trata i també ser un punt comú, d'unió i de treball entre els diferents projectes que tenen les Oblates a Europa.

D'aquesta manera, la seva entrevista aporta un punt de vista i visió de la tracta des del treball directe que com a entitat porten realitzant durant molts anys al costat de les dones. Es pot veure de quina manera realitzen l'acompanyament i de quina manera treballen al costat de la dona per tal de donar resposta a la tracta.

5.1.2 Jonatan

En Jonatan és psicòleg professional, està especialitzat en teràpia de parella i teràpia sexual. Lluita contra la tracta des del 2008. Va començar aquesta lluita a través d'un grup que es denomina Esclavitud XXI. Aquest grup va sorgir arran de veure que Espanya és un dels països on més prostitució i tracta hi ha. Això li va fer sorgir la necessitat de lluitar contra el fenomen. A través del grup d'Esclavitud XXI han treballat a través de campanyes i a través de la sensibilització, ja que fa 13 anys, quan va començar a treballar en aquest grup, el fenomen de la tracta era un fenomen desconegut.

També està col·laborant des de fa uns anys amb Dtproject, que és una plataforma d'artistes solidaris que fan concerts i temes artístics a través dels quals denuncien la tracta. També han treballat conjuntament en projectes de generar materials i alguns documentals de sensibilització. Des de fa un any està com a coordinador de tracta i pornografia.

Així doncs, l'entrevista amb en Jonatan aporta el punt de vista d'una persona activista i que està vinculada en molts projectes i campanyes de denúncia i sensibilització del fenomen. Es pot veure a través de l'entrevista com el fet de treballar durant tants anys en campanyes de sensibilització l'han convertit en una persona molt formada i experta en la situació de la tracta, sobretot en l'àmbit Espanyol. A més a més, com a psicòleg aporta una visió molt àmplia sobre totes les conseqüències i l'impacte psicològic que pateixen les dones que són víctimes de tracta.

5.2 El fenomen i els tipus de tracta

Per entendre què és el fenomen de la tracta, la definició més bàsica i formal seria la que ofereix el protocol de les Nacions Unides, o també conegut com el Protocol de Palerm. El protocol defineix la tracta com l'acció de captar a alguna persona, a través de la coacció i la força, amb la finalitat d'explotar-la i així poder extreure un lucre d'aquesta. En Jonatan remarca la manipulació psicològica que s'exerceix sobre les víctimes, la qual fa que la seva voluntat i capacitat de decidir quedin totalment anul·lades. Aquesta manipulació pot ser molt brutal en el cas de la tracta per esclavitud, és a dir, quan es rapta a una persona d'un lloc per portar-la a un altre lloc per tal que sigui una esclava, o pot ser una manipulació més subtil, com és en el cas de la tracta amb finalitats sexuals, en la qual es convenç a la persona que allò serà el millor per a ella. Ambdós casos la persona es troba sempre en una situació de vulnerabilitat, la qual és aprofitada pels

tractants per manipular-la i explotar-la pel seu propi benefici. És important destacar que en el món de la tracta mai es tenen en compte els interessos de la persona tractada, aquesta és vista sempre per la xarxa de tracta com un objecte o una mercaderia la qual es pot explotar i extreure'n beneficis.

La recerca teòrica i els diferents punts de vista de les entrevistes conflueixen en classificar els diferents tipus de tracta de persones que es poden donar. Es pot destacar la tracta de persones per sotmetre-les a treballs o serveis forçats, la tracta de persones per a la realització d'activitats delictives forçoses, la tracta de persones per l'extracció d'òrgans i per últim, la tracta de persones amb finalitats d'explotació sexual. En Jonatan explica com el que diferencia una tracta d'una altra és la finalitat, és a dir, de quina manera s'explota a una persona per extreure'n el màxim benefici.

La tracta amb finalitats d'explotació sexual, és la majoritària en tot el món. Es basa a forçar a una persona, la persona tractada, a exercir la prostitució, és a dir, a vendre el seu cos, per tal que les xarxes es puguin lucrar posteriorment dels beneficis que se n'obtinguin. En Jonatan exposa que és important destacar que en la tracta amb finalitats d'explotació sexual s'explota principalment a dones i nenes, ja que són les que es troben en una posició de més vulnerabilitat. Es podria analitzar aquesta vulnerabilitat des d'una perspectiva interseccional, és a dir, com més eixos de desigualtats travessin a una persona, més probabilitats tindrà de ser víctima de tracta amb finalitat d'explotació sexual. Aquests eixos de vulnerabilitat són totalment aprofitats per les xarxes, ja que saben perfectament quines són les candidates per ser les víctimes de tracta perfectes. En aquesta perspectiva interseccional, una dona negra, pobre, sense estudis i jove que viu a un país d'Àfrica, tindrà moltes més probabilitats de ser tractada que no pas una dona blanca, europea amb diners i amb estudis.

5.3 La vinculació del món de la prostitució amb la tracta

Quan es vincula el tema de la prostitució amb la tracta amb finalitats d'explotació sexual, s'obre un debat complex. La vinculació dels fenòmens és evident en el punt en què les xarxes forcen a les seves víctimes a exercir la prostitució per tal d'extreure'n beneficis econòmics. Ara bé, distingir entre si és prostitució o tracta és més complex del que pot semblar inicialment.

A través de la informació feta en la recerca teòrica s'han trobat dades que estimen que un 95% de les dones que exerceixen la prostitució són víctimes de tracta, i que el 5% restant serien "treballadores del sexe" lliures i voluntàries. En aquest tema de xifres, la Gemma i la Sagra, del

Grup de Tracta, exposen que les dades entorn dels percentatges de prostitució i de tracta són molt diverses i molt disperss, ja que moltes vegades els informes es tendeixen a cenyir al que les forces de seguretat de l'estat diuen i es deixen fora un percentatge de dones molt gran, ja que moltes d'aquestes dones no accedeixen a les forces i cossos de seguretat de l'estat perquè tenen por a denunciar.

En Jonatan comparteix també el fet que fer aquesta distinció és molt complicat, ja que moltes vegades no existeix una resposta i no es poden diferenciar aquests dos grups de prostitució i tracta. Per defensar-ho, posa l'exemple d'alguns casos que s'estan trobant actualment en algunes parelles, en les quals el marit envia a la dona a prostituir-se al carrer, al·legant que no hi ha feina i que no tenen diners. En Jonatan, en aquest punt, obre el debat de si aquest fet s'hauria de catalogar com a prostitució o bé com a tracta, ja que encara que ella ho faci perquè no està trobant una altra feina, el marit s'està lucrant a través de la seva prostitució.

En Jonatan defineix en aquest punt la prostitució com l'explotació de la vulnerabilitat d'una persona. Planteja la pregunta oberta sobre si realment és possible que alguna dona decideixi lliurement vendre el seu cos d'aquesta manera i prostituir-se, defensant que no hi hauria cap dona que decidís fer això voluntàriament si tingués altres opcions. Continua exposant que cal posar entre cometes el concepte de "voluntarietat", ja que moltes vegades acaben decidint això perquè no tenen una altra opció. Aquesta visió concorda amb la visió de Garrido (1992), exposada en la recerca teòrica, en la qual defineix que el fenomen de la prostitució està directament vinculat al nivell de vulnerabilitat en el qual es pugui trobar una dona, al·legant que són les circumstàncies de vulnerabilitat les que portaran al fet que acabi contemplant la prostitució com una sortida. En aquest punt també es pot analitzar el fenomen de "l'elecció de la prostitució" des d'una perspectiva interseccional, en la qual, tal com es comentava en l'apartat anterior, com més eixos de desigualtats tingui una persona, més probabilitats té d'acabar abocant-se a la prostitució i d'acabar prenent aquesta decisió.

D'aquesta manera, es pot veure com el grau de vulnerabilitat és el denominador comú tant en les dones que són manipulades i atrapades per xarxes de tracta amb finalitats d'explotació sexual, com en les dones que en algun moment de la seva vida decideixen entrar en el camí de la prostitució per poder sobreviure. Ambdós casos hi ha un factor socioeconòmic i estructural que va més enllà de la mateixa persona i que fa que se sustenti el fenomen de la tracta i el de la prostitució, tenint com a motor de funcionament el grau de vulnerabilitat de la persona.

Des del grup de tracta, i parlant del tema de les opcions de la dona i de si realment escolliria la prostitució com un camí si tingués altres opcions, expliquen que dones que estaven acompanyant en els seus projectes, les quals havien fet un procés formatiu, d'inserció i que estaven treballant amb un contracte, amb l'arribada de la pandèmia i la crisi econòmica, moltes d'aquestes dones han tornat a l'exercici de la prostitució perquè no han trobat altres alternatives. Expliquen que és una decisió que han pres durant la pandèmia perquè no han trobat una altra manera de pagar les factures de la llum, de l'aigua i la manutenció dels seus fills i filles. En aquest punt, plantegen la reflexió sobre què estem fent com a ciutadans i com a sistema si no estem podent oferir cap altre alternativa a aquestes dones. Aquesta realitat de la pandèmia posa sobre la taula i reflexa de quina manera l'elecció d'exercir aquesta prostitució és motivada pel grau de vulnerabilitat de la persona, i es veu com aquestes dones s'han vist abocades a tornar-ho a fer a causa de tota la crisi actual.

La Sagra i la Gemma, d'acord amb tota la complicació que existeix per poder posar una línia entre la tracta i la prostitució, adopten un punt de vista d'acollida de la dona. És a dir, exposen que no es tracta de diferenciar entre si una dona és víctima de tracta i una altra de prostitució, sinó que elles treballen amb l'acollida, en entendre que aquesta dona necessita un acompanyament. Afirmen que el tema dels percentatges és difícil, però que l'acompanyament i l'atenció que ofereixen elles és igual vinguin d'on vinguin. La seva missió com a Hermanas Oblatas és estar al costat de la dona i entendre que cada dona és un món i que amb cada realitat concreta i amb cada dona cal dissenyar una intervenció, que la força de la lluita ha d'estar en la realitat de la dona. Aquesta postura concorda amb la que exposen Payá et al., (2015), on en el seu article d'intervenció pedagògica amb dones en contextos de prostitució expliquen de quina manera és fonamental posar a la dona en el centre de la pràctica educativa i fer que la mateixa dona sigui el principal agent del seu procés formatiu.

També a través de la recerca teòrica s'han analitzat les diferents postures actuals que existeixen entorn la prostitució, entesa aquesta de manera global. S'ha vist que, d'una banda, les posicions abolicionistes entenen la prostitució com un acte d'imposició, és a dir, una activitat que no pot equiparar-se a un treball qualsevol, ja que defensen que cap dona escolliria lliurement exercir la prostitució si no és per les condicions socioeconòmiques en les quals viu, una visió que aniria en la mateixa línia de l'exposició d'en Jonatan, el qual afirma que cap dona es prostituiria de manera voluntària.

D'altra banda, trobem el feminisme prodrets, el qual entén que la prostitució, quan es tracta d'una elecció personal, ha de ser regulada com una activitat laboral més. És una postura que pretén donar veu i fer ressò de les dones que estan vinculades a la indústria del sexe i que no s'autoconceben a elles mateixes com a esclaves sexuals, sinó com a persones que utilitzen el seu cos com a estratègia econòmica. La visió d'en Jonatan sobre si es pot conceptualitzar la prostitució com un ofici xoca amb aquesta postura prodrets, ja que ell defensa que mai es pot considerar la prostitució un ofici.

Personalment, considero que a vegades la postura prodrets pot resultar perillosa fora de context i pot servir com un mecanisme per blanquejar la prostitució i la tracta, arribant a ser utilitzada per les xarxes de tracta per seguir mantenint els seus negocis. Tot i que també s'ha de donar veu i lloc a aquest col·lectiu prodrets, penso que a vegades pot acabar tapant la fosca realitat del món de l'explotació i la tracta.

Se'm fa difícil, com a dona, poder entendre la postura prodrets, ja que com a dona que he tingut la sort de tenir facilitats i opcions socioeconòmiques per tirar endavant el meu futur, mai em plantejaria l'exercici de la prostitució com una sortida si tingués altres opcions. És en aquest punt on se'm planteja el dubte de si aquesta "voluntarietat" pot arribar a néixer de la mateixa persona o si realment sempre hi ha present l'arrel patriarcal i desigual de la societat en la qual vivim que porten al fet que la dona sigui més propensa a triar un camí com aquest.

En aquest punt es va plantejar la pregunta als entrevistats sobre si creien que en un món en el qual no existís la tracta amb finalitat d'explotació sexual, si continuaria existint la prostitució. En Jonatan davant d'aquesta pregunta exposa que segurament sí que continuaria existint la prostitució, ja que una dona i un home sempre poden arribar a prostituir-se, però que això passaria en un percentatge ínfim. Explica que tot i que en aquest suposat món sense tracta encara hi pogués haver prostitució, aquesta no tindria res a veure amb la brutalitat de la tracta i la prostitució que existeixen avui en dia en la qual milions i milions de persones són traficades. La Sagra i la Gemma exposen que és complicat dir si continuaria la prostitució o no en un món sense tracta, que tan de bo no existís cap de les dues, però que estan molt vinculades. Exposen que és un tema de falta de drets humans i de respecte cap a la dona. Que cal lluitar per establir relacions d'igualtat entre homes i dones i fer processos de formació amb les mateixes dones per tal d'anar-les empoderant.

5.4 Funcionament de les xarxes amb finalitats d'exploració sexual

A través de la recerca teòrica es pot veure de quina manera el fenomen de la tracta es pot entendre com un fenomen de poder en el qual una persona realitza una acció de captació sobre una altra, a través de la coacció i la força, per explotar-la sexualment i treure'n algun tipus de benefici. El punt clau i de control en la relació entre la persona tractada i la xarxa, és en el moment en el qual la futura víctima accepta establir un deute amb la xarxa. Aquest deute la mantindrà atrapada per sempre i serà el principal motor d'exploració que les xarxes tindran cap a la dona.

En Jonatan afegeix un apunt interessant i és que poden haver-hi xarxes gegants, a escala internacional, en les quals hi hagi centenars de persones implicades, i també xarxes tan petites com una parella que explota sexualment a la seva pròpia dona. També distingeix que el funcionament de la xarxa varia en funció del país en el qual es doni.

Personalment, considero que cal fer molt d'èmfasi i treballar per informar sobre el funcionament de la tracta i de les xarxes, ja que actualment encara hi ha molt arrelat el concepte de "tracta de blanques", sota el qual s'ha englobat durant molt de temps el fenomen de la tracta. Encara avui en dia, el fenomen de la tracta, continua sent un tema confús per molta gent, i es tendeix a pensar que totes les xarxes són de països de l'Est d'Europa i que només s'explota a dones romanes. És important desarrelar aquest concepte, ja que valora únicament com a rellevant l'exploració de dones blanques procedents d'Europa i invisibilitza a moltíssimes víctimes, tant les víctimes no blanques com a la dona que és víctima de l'exploració de la seva parella.

Per aquest motiu, considero que és important treballar per entendre la realitat global d'aquest fenomen i treballar per donar veu i donar a conèixer la realitat de la situació actual, entenent que estem parlant de xarxes que actuen per tot el món i que són milions el nombre de persones que són tractades i explotades arreu del món.

5.5 Punts claus que fan que no es pugui parar el fenomen de la tracta

Es planteja als entrevistats si sabrien explicar quins són els punts claus que fan que avui en dia no s'hagi pogut parar aquest fenomen i que continuï existint per tot el món en ple segle XXI. En Jonatan posa èmfasi en la falta de voluntat política, explicant que considera que aquesta no existeix o és ineficaç per abordar el tema de la tracta. Aquesta visió concorda amb la investigació que s'ha fet en el marc teòric sobre la legislació actual espanyola per abordar el tema de la tracta

amb finalitats d'exploració sexual. Es pot veure com actualment, en trobar-se el tema de la prostitució a Espanya en situació d'alegalitat i no estar regulada per una llei concreta, fa que el fenomen de la tracta es pugui continuar perpetuant i que Espanya sigui un país idíl·lic per tal que els proxenetes aprofitin aquesta bretxa legal i puguin explotar a les dones en els seus clubs sense tenir una llei específica que ho empari.

Així doncs, personalment i coincidint amb la línia de la postura teòrica i de en Jonatan, un punt clau, que fa que aquest fenomen es perpetui i que en el cas d'Espanya les xifres siguin exuberants i sigui, tal com afirma en Jonatan el tercer lloc al món amb més consum de prostitució i turisme sexual per darrere de Puerto Rico i Brasil, és perquè des del govern s'està permetent, ja que no hi ha lleis que actuïn en contra actualment. El que sí que és cert que actualment, des del govern és un tema que s'ha posat sobre la taula i s'estan començant a iniciar els treballs per l'elaboració d'una Llei Integral Contra la Tracta.

En Jonatan exposa, a més a més, de quina manera sí que hi ha hagut països, com en el cas de Suècia, on s'ha frenat dràsticament la tracta. Això ha sigut gràcies a la llei que van publicar el 1999, en la qual es perseguia al comprador, al client, penalitzant la compra de serveis sexuals. Es pot observar doncs, que el que diferencia un país amb abundància de tracta com és el cas d'Espanya, i un país en el qual pràcticament no existeix la tracta, com en el cas de Suècia, és el fet de legislar en contra. La diferència rau bàsicament en la voluntat política que s'aplica per tal d'abordar el tema.

Considero que el model suec és molt interessant i posa en evidència de quina manera si desapareixen els compradors de sexe, desapareix la tracta. Això reforça la visió comentada anteriorment sobre el fet que és la vulnerabilitat i la no opció de la dona la que la porta a poder emprendre el camí de la prostitució, ja que s'observa que si no hi ha ningú que estigui disposat a pagar, aquesta desapareix. També trobo molt interessant aquest model legislatiu, ja que es deixa de concebre a la dona com la culpable del fenomen i evidencia que la problemàtica està en la persona que està disposada a pagar, la persona que està disposada a pagar per un cos que està sent brutalment explotat. Es tendeix a invisibilitzar al client i a basar el tema de la tracta en les dones prostituïdes i en les xarxes de tracta, però el client és la peça més important i la que fa moure i sustentar aquest negoci, ja que sense ells, tal com es pot comprovar en el cas de Suècia, la tracta deixa d'existir.

La Sagra i la Gemma aporten uns altres punts claus pel que fa al sustentament actual d'aquest fenomen, exposen que està molt sostingut per les grans bosses d'economia que genera la

prostitució i la tracta en el món actual, el fet de viure en un model patriarcal i la desigualtat existent. Aquests punts claus són complementaris amb els que comentava anteriorment en Jonatan i formen la combinació perfecta per tal que aquest fenomen es pugui sustentar i perpetuar. En el cas d'Espanya, la barreja del sistema patriarcal, la inexistència d'una legislació concreta per abordar la tracta i la gran quantitat de diners que es generen a través del negoci, tot això sumat a la desigualtat que cada vegada és més gran, posen en evidència xifres escandaloses. S'estima que el negoci de la prostitució a Espanya genera uns 18.000 milions d'euros anuals, xifra que s'estima que equival a un 0,35% del PIB nacional espanyol.

Aquestes dades fan preguntar-se si existeix o no l'interès per frenar aquest fenomen. Havent-hi models que se sap que estan funcionant, com és el cas de Suècia, què frena a un país com el nostre de fer-ho? On està la voluntat i l'interès polític per frenar això? Fins a quin punt interessa tapar i girar la vista per tal que se segueixi alimentant l'economia del nostre país? Com pot ser que part del motor econòmic del país provingui de l'explotació sexual de milions de dones?

La Sagra i la Gemma afegeixen a tot aquest tema la importància de ser nosaltres les persones que visualitzem aquesta realitat, que sensibilitzem, informem i donem veu per tal de parar aquesta bola d'economia insolidària. Reivindiquen que no podem esperar al fet que les solucions vinguin des de dalt i que cal establir un compromís individual per lluitar contra això. Coincideixo plenament amb aquesta visió i penso que cal fer un treball educatiu molt fort per tal de deixar de normalitzar la prostitució en un país com el nostre.

El problema d'Espanya, a banda de la inexistència de lleis concretes que abordin la prostitució i la tracta, hi ha molta cultura de la compra de sexe i de la prostitució. Tal com exemplifica en Jonatan, des del mateix govern s'anuncia i es permet aquesta prostitució, per exemple, en sortir de l'aeroport de Barcelona es poden veure cartells gegants en els quals s'anuncia que pots entrar en pàgines web de cites on trobaràs tota mena de noies, en les quals si s'investiga una mica de seguida es troba que darrere hi ha tracta. Estem permetent doncs, que d'alguna manera, ens anunciïn això i ho estem acceptant com un fenomen cultural, el fet de poder venir aquí a Espanya i pagar per sexe.

Reafirmo en aquest punt la necessitat de revisar-nos, qüestionar-nos i treballar en l'àmbit educatiu per tal de començar a erradicar aquesta cultura, la qual cosa es pot començar fent a partir de petites accions d'activisme i de lluita diària per sensibilitzar i informar.

5.6 Nacionalitats de les víctimes de tracta a Europa i Espanya

Els i les diferents entrevistades i la recerca teòrica coincideixen bastant amb el tipus de països pels quals abunden les nacionalitats de les víctimes de tracta a Europa. Es destaca Europa de l'Est, sobretot Romania, Amèrica del Sud, les joves nigerianes i dones tailandeses i xineses de l'Àsia oriental.

Tot i que es poden destacar alguns països per la procedència de les víctimes, la Sagra i la Gemma exposen que és una realitat complexa i que és difícil de classificar. Expliquen que potser a un territori concret com seria Galícia hi ha una realitat més de dones llatines i que potser a Itàlia hi ha una realitat més de dones subsaharianes. Com a membres de les Oblates, que es basen en l'acompanyament de la dona, remarquen que el moviment de les dones és constant i que com a persones que treballen en projectes de suport han d'estar atentes i anar canviant el focus per veure on estan les dones per tal d'acompanyar-les.

En l'àmbit personal, quan et plantejes aquestes preguntes, esperes poder trobar informació concreta sobre percentatges de dones, nacionalitats i els llocs on s'ubiquen, però la complexa i canviant realitat fa que sigui complicat donar una resposta exacta a aquestes qüestions i et fa plantejar un canvi de focus i de manera de veure les coses. Te n'adones, i amb la línia de la feina de la Sagra i la Gemma, que la importància està en les dones i en veure què és el millor que pots fer per tal d'acompanyar-les, més que no pas intentar xifrar o classificar les nacionalitats.

En el cas d'Espanya, tot i ser el país en el qual hi ha més tracta d'Europa i ser el tercer país a escala mundial de consum de prostitució i turisme sexual, m'ha sigut difícil trobar dades on es mostri la nacionalitat de les víctimes. En canvi, a escala europea, he pogut trobar aquestes dades a través d'informes de la UNDOC, en els quals es destacaven les principals nacionalitats de les víctimes europees.

Les dades oficials que hi ha a Espanya referents a les nacionalitats de les víctimes de tracta són les del CITCO, on només s'inclouen les víctimes que han sigut identificades formalment, la qual és una representativitat molt escassa i pobre de la realitat existent. Tot això torna a posar en evidència que Espanya té un clar problema amb el tema de la prostitució i conseqüentment amb la tracta. Per molt que ara comença a impulsar la feina per fer alguna llei, encara li queda molt de camí per erradicar el fenomen i ha de fer molta feina per deixar de ser el tercer país del món en els rànquings de turisme sexual i prostitució.

5.7 La tracta amb finalitats d'exploració sexual a Nigèria

La recerca teòrica, la Sagra i la Gemma i en Jonatan, coincideixen en el fet que Nigèria és un país en el qual hi ha molta presència del fenomen de tracta amb finalitats d'exploració sexual. Una de les primeres causes en les quals coincideixen els diferents entrevistats i la recerca teòrica és en què la desigualtat social, la corrupció i el gran nivell de pobresa extrema en els quals es troba el país són alguns dels primers motius pels quals el fenomen de la tracta a Nigèria és tant present.

Un altre factor que afavoreix al fet que hi hagi tracta, en el qual coincideix la recerca teòrica i en Jonatan, és en el fet que la gran discriminació i desvaloració que pateixen les dones i en concret, les noies nigerianes, fa que s'hagi establert una certa normalització de la tracta en la qual s'hagi acabat creant una indústria on les dones i famílies han trobat una entrada d'ingressos a través de l'exploració de la dona. En el cas de l'Estat d'Edo, la tracta s'ha convertit en un problema de caràcter endèmic.

El somni d'una Europa desitjada i d'un primer món idíl·lic, tal com expliquen des del grup de tracta i en Jonatan, és un factor clau que utilitzen molt les xarxes de tracta per poder captar a les dones. Els hi prometen una millor vida i les enganyen fent-les pensar que quan arribin a Europa tindran el seu treball desitjat i podran viure la vida que sempre han volgut i enviar diners a les seves famílies. Juguen molt amb la psicologia i l'engany de les dones, i com que aquestes veuen que hi ha altres dones que han marxat a Europa i estan enviant diners a les seves famílies, cauen en l'engany de les xarxes, sense saber que realment aquells diners que estan enviant les altres dones provenen de la seva pròpia prostitució i exploració.

Un altre factor que també afavoreix al fet que es continuï donant aquest fenomen és el fet que moltes vegades són els mateixos pares, a Nigèria, que fan la proposta per enviar a la seva filla a Europa, tal com coincideixen explicant en Jonatan, la Sagra i la Gemma. Són molts els casos en els quals les mateixes noies han estat venudes pel seu propi pare, sent enviades i sacrificades per la seva pròpia família.

Un últim punt clau que fan que Nigèria sigui un país més propens a patir aquest fenomen, i en el qual coincideix la recerca teòrica i en Jonatan, és en l'ús del ritual de vudú com a mecanisme de control, submissió i coacció. En Jonatan explica que aquesta realitat espiritual present en molts països africans és aprofitada per les xarxes per atemorir les dones i crear una opressió espiritual

a la seva vida on l'objectiu és tenir-les lligades a la xarxa i incapacitar-les per tal que denunciïn la seva situació.

Considero que, tot i que són molts països de tot el món els que pateixen el fenomen de la tracta i en el qual es poden donar aquests epicentres de tracta, el cas de Nigèria, considerant tots els factors vistos anteriorment, se situa en una posició de vulnerabilitat molt gran, sobretot pel que fa a les dones i nenes, reunint d'aquesta manera la combinació perfecta per tal que pugui ser aprofitada per les xarxes de tracta.

Una vegada més, es veu com la vulnerabilitat del país juga un paper molt important en el fet que pugui ser més o menys propens a patir aquest fenomen. Com més factors de vulnerabilitat tingui un país i més desprotegides estiguin les dones i les nenes, més probabilitats hi haurà per tal que les xarxes es puguin instal·lar i captar les dones. Així doncs, el motiu principal pel qual Nigèria és un epicentre de tracta es podria resumir amb la gran acumulació de factors de vulnerabilitat que presenta el país.

5.8 Perfil de persones víctimes de tracta amb finalitats d'explotació sexual

Pel que fa a la possible existència o no d'un perfil de persona que pugui ser més propensa a acabar sent víctima de tracta, la recerca teòrica i en Jonatan coincideixen en el punt que no hi ha un únic perfil o patró concret, però sí factors de vulnerabilitat identificables que augmenten la probabilitat que una dona pugui ser víctima de tracta.

En Jonatan exposa de quina manera el fet de ser una dona, provinent d'un país pobre, sense vincles o recursos ni xarxes de suport, fan que aquesta dona se situï en una posició de vulnerabilitat, la qual fa que sigui més probable que acabi sent captada per una xarxa de tracta. En canvi, una dona amb recursos, xarxes socials, possibilitats econòmiques, amics i família que la protegeixen, tindrà més factors de protecció davant la possibilitat de ser captada per una xarxa. Considero, d'aquesta manera doncs, que es torna a contemplar la vulnerabilitat com a factor que porta al fet que una dona sigui més propensa a ser tractada. Com més factors de vulnerabilitat tingui, menys xarxes de protecció té, i com a conseqüència, té més probabilitats de ser una possible víctima. En canvi, com més xarxes de protecció tingui una dona, menys factors de vulnerabilitat tindrà i per tant tindrà menys possibilitats de caure en mans d'una xarxa de tracta.

En Jonatan, per exemplificar tot aquest tema dels factors de vulnerabilitat i xarxes de protecció, explica de quina manera als anys 80, a Moldàvia, va haver-hi una gran emigració cap als països d'Europa, en la qual molts nens i nenes es van quedar sols i desprotegits. Amb el temps, va començar a haver-hi una tracta molt gran a Moldàvia, fins que es va arribar al punt que el 10% de la seva població havia sigut traficada. Això posa de manifest que els nens i nenes de Moldàvia es van quedar desprotegits i les xarxes van aprofitar aquesta situació per treure'n partit i lucrarse.

Un altre factor de vulnerabilitat important i que fa que una dona pugui ser més perfil de ser una víctima de tracta, és que la dona tingui fills, ja que és la manera perfecta de tenir a una dona totalment atrapada, amenaçant-la i dient-li que mataràs o passarà alguna cosa al seu fill/a. El control a través dels fills i filles és la millor manera per una xarxa de tracta de tenir a una dona totalment esclavitzada i sotmesa.

5.9 Conseqüències psicològiques de ser víctima de tracta amb finalitats d'explotació sexual

Les víctimes de tracta pateixen diferents tipus de maltractaments, des de maltractaments físics, passant per maltractaments de caràcter psicològic fins a maltractaments sexuals. En Jonatan, des de la seva posició com a psicòleg fa un recull dels diferents maltractaments de caràcter físic que pateix una dona que està prostituïda.

Destaca, primerament, l'aparició de malalties de transmissió sexual, els trastorns ginecològics i el dolor de la pelvis, malalties provocades pel fet de mantenir continuades relacions sexuals amb homes diferents els quals, la majoria de vegades, es neguen a posar-se un preservatiu. Afegeix també l'aparició de trastorns alimentaris en les víctimes, ja que no tenen horaris per menjar, van picotejant i perden totalment les normes alimentàries bàsiques.

A aquesta mala alimentació se suma també la utilització de grans quantitats de tabac, alcohol i drogues. En Jonatan explica de quina manera a les màfies els interessa que les dones siguin consumidores de drogues, ja que és una manera de tenir-les totalment atrapades. A més a més, l'ús d'alcohol i drogues funcionen com a ajuda cap a les dones per tal que puguin suportar les condicions inhumanes en les quals viuen.

També se sumen a aquestes conseqüències físiques la realització d'avortaments forçats per part de les màfies cap a la víctima. El fet de tenir el control dels seus fills i filles i de decidir quan han de tenir el fill/a i quan no, suposa un mecanisme de control total de la dona. Utilitzen a aquests nens i nenes com una peça de control més per tal de tenir a la dona atrapada dintre de la xarxa.

A banda dels maltractaments físics, també pateixen continuats maltractaments sexuals. En Jonatan explica com les violacions passen a ser una cosa normal en la vida de la dona tractada. El sexe violent, degradant i abusiu forma part de la prostitució a la qual les víctimes són obligades a sotmetre's. Les víctimes, durant les trobades sexuals amb els clients poden ser atacades, colpejades i insultades, i malauradament, passa a ser una cosa normalitzada dintre d'aquest món de la tracta, ja que la dona sempre és concebuda com una mercaderia que ha de satisfer al client per tal que aquest estigui content i les xarxes es puguin lucrar dels seus diners.

Aquests maltractaments físics i sexuals porten una sèrie de conseqüències psicològiques que se sumen a les mateixes conseqüències psicològiques que comporta el fet de ser víctima de tracta. Una de les primeres conseqüències psicològiques amb la qual coincideix la recerca teòrica i els diferents entrevistats és amb l'estrès posttraumàtic que pateixen les dones que han sigut víctimes de tracta. Aquest estrès posttraumàtic és la conseqüència de tot el procés de maltractaments i vulneració dels seus drets bàsics que pateixen durant tot el temps que estan en mans de les màfies. En Jonatan explica de quina manera el nivell de patiment i gravetat amb el qual es manifesta l'estrès posttraumàtic és a un nivell de patiment i gravetat superior al que pateixen les víctimes de guerra.

Els entrevistats també coincideixen amb l'ansietat, l'estrès, la depressió i l'aparició d'episodis de pànics com a principals conseqüències de caràcter psicològic. La Sagra i la Gemma, com a persones que treballen en processos d'inserció amb aquestes dones, expliquen de quina manera, moltes vegades, quan es realitzen processos de formació com pot ser, per exemple, l'aprenentatge de la llengua espanyola, es pot veure com no avancen. El nivell de bloqueig que tenen és tan gran a causa de tots aquests traumes que arrosseguen que fan que la dona pateixi un bloqueig en el qual el seu cap és incapaç d'assolir més informació.

Aquest bloqueig, i tal com continuen explicant la Sagra i la Gemma, fa que moltes vegades les dones no parlin, cridin a les nits, tinguin insomni... És un bloqueig fruit del trauma que els hi queda dintre. En Jonatan afegeix de quina manera es pot manifestar en forma de malsons, flaixos i hipersensibilitat.

La Sagra i la Gemma relaten que es pot observar com aquestes dones tenen la mirada caiguda i una tristesa que es manifesta a la seva cara i a tot el seu cos, conseqüència de la quantitat d'abusos que arrossegueu. Afegeixen que són dones a les quals se'ls hi ha tret la llibertat, que és la cosa més sagrada que tenim les persones.

La recerca teòrica i la Sagra i la Gemma coincideixen en el fet que el ritual del *juju* o vudú juga un paper important en l'impacte psicològic que pateixen les dones, ja que moltes d'elles arrossegueu la càrrega emocional que suposa haver patit un ritual d'aquestes característiques.

En Jonatan i la recerca teòrica coincideixen en el punt que moltes de les dones poden desenvolupar problemes mentals seriosos a causa de tots els abusos que pateixen durant el procés. En una notícia de La Vanguardia (2019), s'exposa que 6 de cada 10 víctimes de tracta amb explotació sexual acaben patint algun trastorn.

A banda dels impactes i maltractaments de caràcter físic, sexual i psicològic, també s'afegeixen a la situació de la dona les conseqüències psicosocials que pateix. En Jonatan explica com algunes d'aquestes són la ruptura de les relacions familiars i l'aïllament i la falta d'expectatives que tenen aquestes dones quan es troben totalment atrapades per aquestes xarxes. Aquesta ruptura està marcada per la pèrdua de control que les dones i adolescents pateixen de les seves vides. Es manifesta a través de sentiments en forma de culpa, aïllament, por, baixa autoestima i submissió.

Així doncs, es pot veure de quina manera les xarxes, a través de maltractaments en tots els àmbits possibles de la vida de les dones, acaben aconseguint que les mateixes dones i adolescents perdin el control de les seves vides i quedin totalment anul·lades, aïllades i sotmeses a les xarxes. El fet de tenir a les dones en aquesta posició de sotmetiment total fa que les puguin dominar i explotar com vulguin. Tota aquesta explotació que pateixen durant tot el temps que estan sent utilitzades per les xarxes, deixa unes fortes conseqüències psicològiques que marquen totalment la vida de la dona, deixant-la en una posició molt vulnerable, la qual requereix una intervenció integral per part dels i les professionals socials per ajudar al fet que la dona pugui refer i recuperar la seva vida.

5.10 Entitats que donin resposta a nivell d'educació i integració social al fenomen de la tracta

A través de la recerca teòrica s'ha pogut veure de quina manera l'educador/a social és aquella figura d'acció social que es troba a primera línia i que realitza intervenció directa amb les dones víctimes de tracta. L'educador/a treballa a través d'entitats que normalment estan formades per equips multidisciplinaris per tal de poder donar un abordatge integral a la dona.

L'educador/a social ha d'aconseguir garantir una recuperació i rehabilitació física, psicològica i social de la dona, a més a més de dur a terme tasques de sensibilització i formació. Payá et al., (2015), a través del seu article vist a la recerca teòrica, exposen de quina manera és necessari situar la dona en el centre de la pràctica educativa, és a dir, fer que la mateixa dona sigui el principal agent del seu procés formatiu. Tal com han explicat la Sagra i la Gemma, com a membres de les Hermanas Oblates compromeses amb aquesta missió de donar resposta a les dones víctimes de tracta, la seva posició concorda amb aquesta mencionada anteriorment, ja que la posició de les Oblates és situar-se al costat de la dona, independentment d'on vingui.

El Lloc de la Dona, que és una entitat de Barcelona pertanyent també a les Hermanas Oblatas i que atén a dones en contextos de prostitució, realitzen les diferents accions formatives des d'aquesta posició, situant-se al costat de la dona i traçant un pla conjunt a través de diferents objectius en diferents àmbits que permetin aquesta recuperació i reintegració.

La Sagra i la Gemma expliquen com el treball en xarxa entre les entitats és fonamental per abordar el fenomen de la tracta. Elles formen part de la Red Española contra la Trata, i el fet de treballar en una xarxa d'aquestes característiques permet posar en comú els coneixements, les bones pràctiques i lluitar conjuntament per millorar l'assistència i la protecció de les víctimes.

A més a més, afegeixen que el fet de treballar en xarxa entre les diferents entitats que aborden el tema de la tracta, permet fer derivacions de dones o estar en contacte per tal de, si hi ha alguna plaça lliure en alguna casa d'acollida poder derivar alguna dona. Funciona com una mena de mecanisme conjunt en el qual es pot posar en comú la disponibilitat dels diversos centres d'acollida per derivar a les dones en funció de la disponibilitat de places que tinguin.

La Sagra i la Gemma fan una reflexió final en la qual exposen que per molt que elles siguin religioses, hi ha moltíssimes entitats que no ho són, però que la lluita per la tracta ha d'anar més enllà de les ideologies. Expliquen que és fonamental que les ONGs i les entitats treballin per erradicar aquest fenomen, que és un tema de drets humans, i que transcendeix la religió, el color de pell o qualsevol diferència que hi pugui haver entre entitats.

En Jonatan explica que amb les entitats que ell està més familiaritzat és amb les cases d'acollida en les quals les dones són establertes i restaurades a tots els nivells. Explica que una dona víctima de tracta o que ha sortit de la prostitució necessita una ajuda i una recuperació integral. Destaca Casa Refugio com a entitat d'acollida que coneix, la qual és una entitat que té dos tipus de cases d'acollida, una per dones que acaben d'arribar i una altra per dones que ja estan recuperades. En aquestes cases d'acollida es treballa cara a cara amb les educadores, les quals són les persones que realitzen l'atenció directa a les dones.

La forma amb la qual es treballa per treure a una dona del món de la tracta, i tal com explica en Jonatan, és traient a la nena o dona del lloc on estava, portant-la a centenars de quilòmetres i establir-la en una casa d'acollida en la qual pot refer la seva vida.

Exposa que la dona necessita refer la seva vida a tots els nivells possibles: en l'àmbit laboral, a través de rebre educació, aprenent a escriure i aprenent l'idioma. També se'ls hi dóna ajuda mèdica, sobretot de caràcter ginecològic i ajuda legal per tal de regularitzar la seva situació. Remarca també que en tot aquest procés és fonamental l'ajuda psicològica i l'acompanyament per part dels educadors i persones que les acompanyen durant el procés.

En Jonatan destaca com moltes d'aquestes cases d'acollida i entitats que es dediquen a treballar amb dones en contextos de prostitució i tracta són entitats d'origen cristià. Això és degut al fet que a Espanya hi ha molt poques places destinades a aquestes cases i a aquests tipus de recursos per atendre víctimes de tracta, i la situació de la tracta actual i la necessitat emergent de les dones, fa que apareguin entitats sense ànim de lucre entregades a donar resposta a aquest fenomen.

Algunes entitats religioses que es poden destacar és, d'una banda, el Lloc de la Dona, recurs que pertany a las Hermanas Oblatas i Adoratius SICAR cat. A banda d'entitats de caràcter religiós, a través de la recerca teòrica es pot veure com a escala local, a Barcelona, l'ajuntament posa a disposició recursos per atendre aquestes dones, com poden ser el Servei d'Atenció Socioeducativa de l'Agència ABITS i la Unitat Municipal contra el Tràfic d'Éssers Humans (UTEH).

Així doncs, es pot veure de quina manera la figura de l'educador/a social treballa en contacte directe amb aquestes dones, establint plans d'intervenció personalitzats amb la mateixa dona, a través de les diferents entitats. Les entitats en les quals treballen els educadors i educadores poden ser d'origen divers, poden ser d'àmbit Estatal o privat, poden ser en aquest segon àmbit

de caràcter religiós o no i amb diversitat d'ideologies. El que és important és, que per sobre de les ideologies o de les diferències entre les mateixes entitats, teixir un treball en xarxa, d'ajuda mútua i de cooperació que permeti abordar el tema de la tracta des d'una línia d'acció conjunta per tal de parar la brutalitat del fenomen de la tracta actual.

6. PROPOSTA DE VIDEO

Tot el contingut del treball anterior s'ha sintetitzat en forma d'un vídeo didàctic que pretén ser una eina de difusió i sensibilització entorn del fenomen. El vídeo de creació pròpia resultat d'aquesta investigació es pot visualitzar al següent enllaç:

https://drive.google.com/file/d/1DLTD9Ou_PP3Mu3DjT8sqSr8SHGspzQkv/view?usp=sharing

7. CONCLUSIONS

La realització de la present investigació teòrica permet comprendre el funcionament del fenomen de la tracta d'éssers humans amb finalitats d'explotació sexual, així com la realització d'un vídeo de caràcter didàctic i sintètic que engloba tot el coneixement adquirit durant la recerca.

La recerca teòrica, a través de la investigació descriptiva i de les posteriors entrevistes a experts i expertes, han permès dotar a la recerca d'una visió multidisciplinària entorn el tema, i aprofundir i posar llums a qüestions complexes com és el tema de la tracta.

La tracta de persones amb finalitats d'explotació sexual, és una nova forma d'esclavitud que està present avui en dia, encara en ple segle XXI i que afecta milions de dones i nenes de tot el món.

La prostitució i la tracta són dos fenòmens que estan completament lligats. L'explotació que exerceixen les xarxes de tracta sobre les dones és a través de la prostitució forçosa. Això posa de manifest la complexitat dels debats quan es parla sobre la prostitució i quan es discuteix sobre postures abolicionistes i prodrets. S'ha de tenir en compte que la majoria de dones que exerceixen la prostitució tenen xarxes d'explotació darrere.

La recerca ha posat de manifest de quina manera **Espanya té una gran problemàtica amb el tema de la prostitució i de la tracta.** Es troba al capdavant dels països europeus amb més consum de prostitució i és el tercer país a escala mundial on més prostitució es consumeix. S'ha pogut veure com els motius que fan que la realitat sigui aquesta és el fet que **la prostitució a Espanya no està regulada per una llei concreta**, i aquesta bretxa és aprofitada per les xarxes de tracta i els proxenetes per tal d'explotar a les dones i nenes i convertir a Espanya en un país idíl·lic per dur a terme aquests negocis.

S'estima que **el negoci de la prostitució a Espanya genera uns 18.00 milions d'euros anuals**, xifra que representa un 0,35% del PIB nacional a Espanya. Tenint en compte que la majoria de les dones prostituïdes són víctimes de tracta, s'evidencia de quina manera part del PIB espanyol prové de l'explotació sexual de dones i nenes. Les anteriors xifres porten a pensar que la falta de voluntat política per legislar en contra de la prostitució i la tracta rau en les grans bosses d'economia que generen al país.

Europa de l'Est, Brasil, Paraguai, Nigèria... Són alguns dels països dels quals provenen les principals víctimes de tracta a Europa. A nivell Espanyol, és difícil trobar dades exactes

sobre les nacionalitats de les dones a causa de la dificultat que tenen els serveis i cossos de seguretat per poder confirmar que una dona és víctima de tracta.

Per moltes evidències que indiquin que una dona és víctima de tracta, moltes vegades la mateixa víctima ho nega. **El sotmetiment psicològic al qual són sotmeses des del moment en què són captades als seus països d'origen per posteriorment ser traslladades i explotades és tan gran que situen a les víctimes en una posició de sotmetiment i fidelitat total a les xarxes.**

Un factor comú que es troba present en les persones que pateixen aquesta tracta és el nivell de vulnerabilitat de la persona. Com més eixos de vulnerabilitat i interseccionalitat travessin a la persona, més probabilitats tindrà de caure en mans d'una xarxa i de ser víctima de tracta amb finalitats d'explotació sexual.

És per aquest motiu que es poden destacar alguns països, com Nigèria, en els quals hi ha molta presència de tracta. En ser un país on les dones i les nenes tenen un nivell de vulnerabilitat molt gran, fan que sigui la candidata perfecta per les xarxes de tracta per tal d'explotar-les.

Les dones que pateixen aquest fenomen reben un impacte psicològic molt fort i molt gran. Durant tot el seu recorregut són maltractades en l'àmbit físic, sexual i psicològic. Són tractades com a mercaderies per part de les xarxes. Són dones a les quals se'ls hi ha tret la seva llibertat i se les ha sotmès a tota mena d'abusos i explotacions.

Quan s'aconsegueix treure a les dones de les mans d'aquestes xarxes, necessiten una atenció integral i refer les seves vides per complet. És en aquest punt on entra en acció la figura de l'educador/a social. És la persona que es troba en la primera línia d'actuació amb les dones i que treballa mà a mà per tal de donar aquesta resposta integral i aconseguir la recuperació i reinserció de la dona en tots els sentits possibles.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Accem. (2020). *¿Por qué tenemos que abandonar para siempre la expresión “trata de blancas”?*. <https://www.accem.es/por-que-abandonar-la-trata-de-blancas/>

Adoratrius Sicar cat. *Atención Integral*. <https://adoratrius.cat/atencion-integral/>

Ajuntament de Barcelona. (2018). Informe 2017. *Unidad municipal contra el tráfico de seres humanos (UTEH)*. https://ajuntament.barcelona.cat/feminismes-lgtbi/sites/default/files/documentacio/informe_uteh_2017_es_1.pdf

Ajuntament de Barcelona. *Atenció a les dones cis i trans treballadores sexuals*. <https://ajuntament.barcelona.cat/dones/ca/informacio-i-atencio/atencio-les-dones-cis-i-trans-treballadores-sexuals/atencio-la-publica>

Amat, A. (30 de junio de 2019). Así funciona la trata de personas, la esclavitud del siglo XXI. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/vida/20190730/463762581928/trata-personas-esclavitud-siglo-xxi-dia-mundial.html>

Amnistía Internacional. (2020). *Cadenas invisibles: identificación de víctimas de trata en España*. https://doc.es.amnesty.org/ms-opac/doc?q=%3A*&start=0&rows=1&sort=fecha%20desc&fq=norm&fv=*&fo=and&fq=mssearch_fld13&fv=EUR41600020&fo=and&fq=mssearch_mlt98&fv=gseg01&fo=and

Ayuda en Acción. (2018). *Diferencias entre trata y tráfico ilegal de personas*. <https://ayudaenaccion.org/ong/blog/derechos-humanos/diferencias-trata-y-trafico-de-personas/>

Balestrini, M. (2006). *Cómo se elabora el proyecto de investigación*. BL Consultores Asociados. Servicio Editorial.

Bas Peña, E.; Pérez de Guzmán Puya, V.; Trujillo Herrera, J. F. (2018). La educación social ante la trata de seres humanos. ¿Nuevo ámbito de acción? *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 68, 27-44

Cabo, N., Pardo, J., (30 de julio de 2020). España, líder europeo en consumo de prostitución: esta es la respuesta de los partidos mayoritarios. *El Plural*.

https://www.elplural.com/sociedad/espana-lider-europeo-consumo-prostitucion-respuesta-partidos-mayoritarios_245156102

Centro de Inteligencia Contra el Terrorismo i el Crimen Organizado (CITCO), Ministerio del Interior, Gobierno de España. (2019). *Trata de seres humanos en España. Balance estadístico 2015-19*. <http://www.interior.gob.es/documents/10180/9814700/Balance+2015-2019+de+trata+de+seres+humanos+en+Espa%C3%B1a.pdf/6af70acc-2eda-4496-ad81-04744f9ca5ad>

Department of State, United States of America. (2020). *Trafficking in persons report*. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/06/2020-TIP-Report-Complete-062420-FINAL.pdf>

Dtproject. (2020). *La trata de personas*. <https://dtproject.org/tag/trata-de-personas/>

Esclavitud XXI. *Situación en España*. <https://www.esclavitudxxi.org/cifras-esclavitud-actuales>

España. Ley Orgánica 1/2015, de 30 de marzo, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. BOE, pp 27061 – 27176. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2015-3439>

Europapress. (2016). *El 90 por ciento de las mujeres prostitutas en España son víctimas de la esclavitud del siglo XXI, denuncia Mabel Lozano*. <https://www.europapress.es/epsocial/cooperacion-desarrollo/noticia-90-ciento-mujeres-prostitutas-espana-son-victimas-esclavitud-siglo-xxi-denuncia-mabel-lozano-20100722152142.html>

Europa Press. (3 de enero de 2017). *¿Es legal la prostitución en España? Situación de la prostitución en España*. *Europa Press*. <https://www.europapress.es/sociedad/noticia-situacion-prostitucion-espana-20150421141927.html>

Europa Press. (21 de marzo de 2021). *Calvo anuncia una ley contra la prostitución y la trata: "Sin prostitución no hay trata"*. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/politica/20210321/6603459/calvo-pide-apoyo-partidos-aprobar-ley-prostitucion-trata-prostitucion-hay-trata.html>

Federación de Asociaciones para la Prevención del Maltrato Infantil (FAPMI). *Red Española contra la Trata de Personas*.

<https://www.bienestaryproteccioninfantil.es/fuentes1.asp?sec=20&subs=208&cod=2105&page=>

Gillué, M. (2014). *Fundamentación sobre la Prostitución y una aproximación al barrio del Raval*. 3, 114-126. <https://digibug.ugr.es/bitstream/handle/10481/31307/ReiDoCrea-Vol.3-Art.18-Gillue.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Gómez-Suárez, A., Pérez-Freire, S., Verdugo-Matés, R. (2016). Dominación, sexualidad masculina y prostitución en España: ¿por qué los hombres españoles consumen sexo de pago?. *Convergencia*, 23 (71) 149-174.

Hermanas Oblatas. (2021). *Hermanas Oblatas del Santísimo Redentor*. <http://www.hermanasoblatas.org/>

Interpol. (2021). *Tipos de trata de personas*. <https://www.interpol.int/es/Delitos/Trata-de-personas/Tipos-de-trata-de-personas>

La Vanguardia. (28 de mayo de 2019). El impacto psicológico de la trata: 6 de cada 10 víctimas sufren un trastorno. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/vida/20190528/462547794605/el-impacto-psicologico-de-la-trata-6-de-cada-10-victimas-sufren-un-trastorno.html>

León, N. (2017). *Trata de seres humanos con fines de explotación sexual*. [Diapositivas de PowerPoint]

Lloc de la Dona. (2014). *Lloc de la Dona*. <https://www.llocdeladona.org/>

Lozano, M. (2018). *El proxeneta: La historia real sobre el negocio de la prostitución*. Alrevés.

Lozano, M. (Directora). (2020). *Biografía del cadáver de una mujer*. [Documental]. Mafalda Entertainment.

Martín, P. (26 de febrero de 2019). España, en el podio del consumo de prostitución por el vacío político y legal. *El Periódico*. <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20190226/espana-lider-consumo-prostitucion-tras-tailandia-puerto-rico-7314708>

Morales, E. (2011). *Prostitución y trata de mujeres con fines de explotación sexual*. [Trabajo de final de máster, Universidad de Salamanca].

<https://www.inmujer.gob.es/publicacioneselectronicas/documentacion/Documentos/DE1218.pdf>

Naciones Unidas Oficina Contra la Droga y el Delito. (2004). *Convención de las Naciones Unidas contra la delincuencia organizada transnacional y sus protocolos*.

<https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-s.pdf>

Naciones Unidas Oficina Contra la Droga y el Delito. (2010). *The Globalization of Crime: A Transnational Organized Crime Threat Assessment*.

https://www.unodc.org/documents/publications/TiP_Europe_ES_LORES.pdf

Naciones Unidas Oficina Contra la Droga y el Delito. (2019). *Definición del concepto de trata de personas*. https://www.unodc.org/documents/e4/tip-som/Module_6_-_E4J_TIP_ES_FINAL.pdf

Payá, M., Ayuste, A., Rubio, S., Gijón, M. (2015). Intervención con mujeres en contextos de prostitución: lectura pedagógica desde diferentes voces. *Teoría de la Educación. Revista Interuniversitaria*. 27(2), 137-159 DOI: <http://dx.doi.org/10.14201/teored2015272137159>

Presidencia del Gobierno, Gobierno de España. (2021). *Igualdad inicia sus trabajos para la elaboración de una Ley Integral Contra la Trata*.

https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/igualdad/Paginas/2021/180321-ley_trata.aspx

Proyecto Esperanza. Adoratrices. (2019). *Preguntas clave en la lucha contra la trata*.

<https://www.proyectoesperanza.org/que-es-la-trata/preguntas-frecuentes/>

Real Academia Española. (2021). *Prostitución*. <https://dle.rae.es/prostituci%C3%B3n>

Real Academia Española. (2021). *Proxeneta*. <https://dle.rae.es/proxeneta>

Red Española contra la Trata de Personas. (2008). *Guía Básica para la identificación, derivación y protección de las personas víctimas de trata con fines de explotación*.

http://www.cruzroja.es/pls/portal30/docs/PAGE/2006_3_IS/BIBLIOTECA/GUIA%20BASICA%20PARA%20LA%20IDENTIFICACION%20Y%20DERIVACION%20DE%20VICTIMAS%20DE%20TRATA.PDF

Salinas, P., Cárdenas, M., Music, A., Calderón, C., Davidovics, G., Mayol, A., Alegría, I., González, C., Lay, S. (2008). *Métodos de investigación social*. QUIPUS - CIESPAL.

<https://biblio.flacsoandes.edu.ec/catalog/resGet.php?resId=55376>

Unión Europea. Directiva 2011/36/UE del Parlamento Europeo y del Consejo de 5 abril de 2011. *Relativa a la prevención y lucha contra la trata de seres humanos y a la protección de las víctimas y por la que se sustituye la Decisión marco 2002/629/JAI del Consejo*. Diario Oficial de la Unión Europea, 15 de abril de 2011, pp 101/1 – 101/11.

<https://www.boe.es/doue/2011/101/L00001-00011.pdf>

Women's Link Worldwide. (2009). *La trata de mujeres y niñas nigerianas: esclavitud entre fronteras y prejuicios*. <https://www.womenslinkworldwide.org/files/1355/la-trata-de-mujeres-y-ninas-nigerianas.pdf>